

NORDISKE

2 - MAJ 2025

FORENINGEN
NORDEN
Meget mere NORDEN

**Poul Nyrup
Rasmussen:
Fem svaner
i flok kommer
længere, end
en enlig svane**

**Temasider om nordisk
retsligt samarbejde**

Leder

Se værdien i nordiske venskabsbyer

Det siges, at Winston Churchill under 2. verdenskrig, da han modtog et forslag om at spare på kulturbudgettet, skulle have udbrudt: 'Then, what are we fighting for?'. Og inden krigen udtalte han: 'The arts are essential to any complete national life'.

Foreningen Norden har længe arbejdet for at styrke det nordiske samarbejde på en række politiske områder; herunder ihærdigt talt for at styrke kulturpolitikken i det nordiske samarbejde. Det er ikke mindst vigtigt i denne tid, hvor vi står foran store fælles udfordringer i Norden, og alt taler for at rykke tættere sammen.

De nordiske lande er demokratier og den folkelige opbakning til det nordiske samarbejde er afgørende. Vi skal forstå og mærke den fælles kultur, vi deler i Norden. Det sker ikke mindst gennem diskussioner og arrangementer i civilsamfundet, derunder i mødet mellem mennesker fra forskellige nordiske lande.

Foto: Robert Wengler.

Derfor appellerer vi til kommunerne om at genoptage tanken om nordiske venskabsbyer i de byer, hvor man ikke har det. Og derfor ønsker vi en udvidelse af kulturbudgetterne til det nordiske samarbejde.

Ikke mindst medierne er en del af kulturlivet og har et betydeligt ansvar for at bidrage til den mellemfolkelige forståelse i Norden. Derfor er det glædeligt, at Politikens chefredaktør, Christian Jensen her i magasinet giver udtryk for, sammen med andre aviser i Norden, at ville bidrage til at give den nordiske offentlighed et markant løft. Samtidig har en række store mediekoncerner i Norden lanceret projektet Nord 55°, der også har det formål at rejse nordiske spørgsmål på tværs af landene.

Foreningen Nordens forslag om direkte valg hvert fjerde år til et nyt andetkammer i Nordisk Råd vil, hvis det realiseres, bidrage betydeligt til en fælles nordisk debat og offentlighed.

Lars Barfoed, formand

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Christian Lagoni

Protektor:

H.M. kong Frederik X

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE udkommer i februar, maj, september og december. Næste nummer udkommer den 8. september

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forsidefoto: Poul Nyrup Rasmussen fotograferet af Søren Bidstrup, Ritzau/Scanpix.

Medlemskab: Du bliver medlem for 315,- om året, 410,- for en husstand, 215,- for pensionist og 260,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Så kom de så langt:

Ekspertteam gransker Helsingforsaftalen

Regeringerne i Norden lyttede til Nordisk Råd og har nedsat en gruppe af juridiske eksperter, som inden årsskiftet skal udrede muligheder og barrierer for en fornyet Helsingforsaftale. 2026 bliver et skæbneår for fornyelsen med Danmark i formandsstolen for Nordisk Ministerråd.

Nu er der sat skub i revision af Helsingforsaftalen, idet de nordiske regeringer har udpeget en finsk professor til at lede et team af juridiske eksperter, som skal udrede de juridiske konsekvenser af en opdatering af aftalen. Udredningen skal være færdig ved årsskiftet og i foråret '26 beslutter regeringerne sig for, hvordan de vil gå videre med en eventuel revision af aftalen. Nordisk Råd anbefaler en hurtigarbejdende politisk kommission, som skal fremlægge endeligt forslag på Nordisk Råds session i oktober 2026.

Udredningen ledes af Elina Pirjatanniemi, professor i jura ved Åbo Akademi, i spidsen for et team af eksperter.

- I over 60 år har Helsingforsaftalen været en hjørnesten i det nordiske samarbejde. Det er en ære at bidrage til en proces, der har til formål at styrke samarbejdet yderligere, siger Pirjatanniemi, som Nordiskes læsere kan møde i næste nummer, hvor hun fortæller om sin baggrund og om, hvordan hun går til opgaven.

Nordisk Ministerråds generalsekretær Karen Ellemann glæder sig, i forsigtige vendinger, over at udredningen nu er på vej.

- Det er tydeligt for enhver, at i den aktuelle og fremtidige geopolitiske situation, så har det formelle nordiske samarbejde både vægt og betydning. Derfor glæder det mig meget, at regerin-

gerne har truffet beslutning om at igangsætte den juridiske udredning, så vi kan få et klart billede af, hvilke muligheder og potentialer, der findes, siger hun til norden.org.

Hurtigarbejdende kommission, tak!

Nordisk Råds direktør, Kristina Háfoss, siger til Nordiske.

- Det er glædeligt, at de nordiske regeringer har startet forarbejdet til opdatering af Helsingforsaftalen, og at de har taget positivt imod den enstemmigt godkendte rekommandation fra Nordisk Råds 87 parlamentarikere om at opdatere Helsingforsaftalen således, at den passer bedst muligt til udfordringerne og virkeligheden i 2025. Samt til det ambitionsniveau som de nordiske lande har for det nordiske samarbejde.

Næste år overtager Danmark formandskabet og dermed også det administrative og politiske spilfægteri om, hvordan og på hvilke områder Helsingforsaftalen skal fornyes.

Det er meget positivt, at regeringerne forventer, at den indledende undersøgelse vil være afsluttet i 2025, siger medlem af Nordisk Råds præsidium, Bryndis Haraldsdóttir, som her ses med Nordisk Råds direktør, Kristina Háfoss, til højre. Foto: Gwenaél Akira Helmsdal Carré, norden.org

eø

Vi gør forretning med tillidens hast

Arktisk Økonomisk Råd i Tromsø repræsenterer iværksættere, organisationer og investorer, som skal undgå rovdrift og sikre bæredygtig produktion. Vi besøger den danske direktør, som glæder sig over at nordisk forretningsmoral også slår igennem på tværs i Arktis – og som ser minedrift som et vigtigt bidrag til den grønne omstilling.

Direktør Mads Qvist Frederiksen fra Arctic Economic Council er en ombejlet mand, især i de tre dage om året, hvor Arctic Frontiers kommer til hans hjemby Tromsø og han når at medvirke i flere end 10 paneldebatter. Her er det debat om anvendelse af råstoffer. Foto: Sverre-Leander Sundset, norden.org.

Mads Qvist Frederiksen slår ud med armene, når han skal forklare, hvorfor Norden har afgørende betydning for, at hans organisation, Arktisk Økonomisk Råd, nyder bred anseelse blandt virksomheder, som arbejder med eller i Arktis.

- Hvis der er noget, vi har i rigt mål i Norden, så er det tillid til hinanden. Og forretninger sker med tillidens hast. Tillid er hele forudsætningen for det samarbejde, vi har med virksomhederne heroppe i Arktis, og tillid er derfor også en af de grundnordiske værdier, som vi nyder godt af i vores arbejde med bæredygtig økonomi i alle de otte arktiske stater.

Mads Qvist Frederiksen har i fire år været direk-

tør for Arktisk Økonomisk Råd, Arctic Economic Council, AEC. Vi mødes en tidlig morgen på hans kontor i Tromsø, før Mads Qvist Frederiksen skal deltage i en endeløs række af paneldebatter på konferencen Arctic Frontiers.

Direktøren er dansker med en usædvanlig mangfoldig international baggrund og måske netop derfor er han bevidst om, at nordiske traditioner og værdier ikke bare findes i kultur og menneskesyn, men også præger måden at gøre forretninger på mellem de fire mio. mennesker, som bor og arbejder nord for polarcirklen.

Vi mødes for at tale om AEC, som er den eneste regionale erhvervsorganisation i Arktis.

- Lad os tage råstoffer, som sammen med fisk og energi er det vi primært eksporterer og lever af heroppe. Og så en stigende turisme.

- Råstofudvinding foregår som minedrift, som jo i bund og grund er ødelæggende for naturen. Det kan ikke nytte at nægte, men den skal foregå ordentligt. Hvis vi ikke har mindedrift og råstoffer, kan vi nærmest ikke producere noget. Jo, hvis vi havde ubegrænsede mængder af træ. Tag råstoffet kobolt f.eks., som er mobiltelefonens forudsætning. Hele 60 pct. af EUs forbrug kom fra DR Congo, og jeg siger ikke noget om produktionsforholdene, men jeg siger, at Europa var på spanden uden mobiltelefoner.

- Det er dog muligt at etablere miner i Arktis, som både kommer lokalsamfundet og verdenssamfundet til gavn, siger Mads Qvist Frederiksen og giver en mine i Alaska som eksempel.

- Red Dog Mine i Alaska er en af verdens stør-

ste zinkminer og befinder sig 170 kilometer nord for polarcirklen. I 1989 gik mineoperatøren og ejeren af området, det oprindelige folks organisation NANA, sammen som at udvikle minen, som i dag omsætter for to mia. dollars om året, indtil dens levetid er opbrugt i 2031.

- Samarbejdet betyder, at der ikke bare er skabt hundredvis af arbejdspladser, der er også blevet bygget skoler, infrastruktur og udbetalt mio. af dollars til de lokale beboere.

- Mineindustrien i Arktis er i rivende udvikling. Ikke bare leverer den råstofferne, der skal bruges i grønne løsninger, industrien er også selv ved at blive grøn, lyder det fra Mads Qvist Frederiksen, som også har nordiske eksempler.

- Nussir-minen i det nordligste Norge vil ikke bare udvinde kobber, som skal bruges i den grønne omstilling, men de vil gøre det udelukkende ved brug af vedvarende energi. Minen vil dermed blive verdens første fuldt elektrificerede mine. Der, hvor polarcirklen krydser i Norge, har Rana-minen eksisteret siden 1964, og de arbejder nu på at blive helt frie for CO2-udledninger inden 2026. Minen

har over 350 ansatte og eksporterer i dag til hele Europa.

- Minedrift er blevet sikkerhedspolitik. USA, Kina, Japan, EU, Rusland og mange flere har lister over kritiske råstoffer, som ikke nødvendigvis er sjældne, men hvor forsyningerne eller produktionen kommer fra steder, der tæt på udgør et monopol.

Mads Qvist Frederiksen mener, at det er muligt at få den samme mineudvikling i Grønland, som i resten af Arktis. I dag er det kun mineselskabet Lumina, der har rettigheder til at eksportere kommercielt fra Grønland, og selskabet bag rubinminen har for nyligt søgt om betalingsstandsning.

- Vi udgav omkring årsskiftet en analyse af de kritiske råstoffers tilgængelighed i alle de arktiske lande, samt konkrete anbefalinger til hvordan vi kan sikre endnu mere minedrift i Arktis og dermed gøre en forskel ikke bare for jobs og vækst lokalt, men også sikre råstofferne, der er nødvendige i den grønne omstilling og sikkerhedspolitik.

- Derfor har vi valgt en bæredygtig tilgang til råstofudvinding, som også sikrer en bæredygtig øko-

Med denne imponerende udsigt mod Tromsø fjelde diskuterer Mads Qvist Frederiksen (nr. to fra højre) under Arctic Frontiers med økonomer fra blandt andet OECD, hvem der har ansvaret for udviklingen i det europæiske Arktis. Foto: Sverre-Leander Sundset, norden.org.

nomi. Hvis vi vil have grøn omstilling, så må vi have mere minedrift på et fornuftigt reguleret grundlag. Vi *bor* her jo, så vi har ingen interesse i at ødelægge vores egen baghave.

- Det samme gælder for fiskeriet. Her er fiskeindustrien meget bevidst om ikke at overfiske og dermed ødelægge havets liv. Man siver da ikke den gren over, man selv sidder på. Når det er sagt, så er der naturligvis brug for kvoter, men endnu mere for udvikling af erhvervet.

Her stiger Mads Qvist Frederiksens stemme, både i højde og intensitet, for udvikling er hjerteblod for hans organisation. Han forsvinder fra kon-

toret og vender straks tilbage med et materiale, som viser sig at være fiskeskind.

- Kerecis er en islandsk virksomhed, der bruger fiskeskind til at behandle sår. Skind fra den nordatlantiske torsk minder langt mere om menneskehud end hud fra pattedyr. Den behandlede torskehud bruges som transplantat og Kerecis har nu har datterselskaber i Schweiz og USA. Det er blot af en af mange virksomheder i Arktis, som har stor succes med innovation og som har rundet en mia. dollar i omsætning, siger den begejstrede erhvervsdirektør og nævner endnu et eksempel.

- Marealis er et norsk bio-tech selskab, som

Mads Qvist Frederiksen er en af de 35 yngre ledere, som i 2024-2025 er udpeget som 'Europæisk leder' af den tidligere amerikanske præsident Barack Obamas fond, Obama Foundation. Her drøfter han (nr. to fra højre) udviklingen i Arktis under Arctic Frontiers. Foto: Sverre-Leander Sundset, norden.org.

også har produktion i USA, og som opdagede, at man kan udnytte rejeskaller til meget andet end mel. Virksomheden udnytter skallerne til et naturprodukt, som holder menneskers blodtryk stabilt. Det er virkelig en oplevelse at følge sådanne opfindelser, som bliver til kommercielle succeser.

Mads Qvist Frederiksen er i det hele taget et begejstret menneske, som trives i Tromsø, måske også fordi han bevæget sig meget rundt i verden, både geografisk og erhvervsmæssigt.

- Jeg tilbragte to af mine gymnasieår på et United World College i Flekke, det mest regnfulde sted i Norge. Her blev jeg bidt af den 'nordiske bacille',

som både gav mig en livslang nordisk identitet, men som også gav mig lyst til at søge ud i verden.

Ud i verden kom han. Han har en bachelor i journalistik fra City University, en bachelor i historie fra Queen Mary University – begge i London – og en kandidatgrad i Mellemøststudier fra SDU. Mens han havde bopæl i Teheran, arbejdede han som journalistinstruktør i Kabul. Senere har han arbejdet som journalist for Forsvarskommandoen, sejlet i sejlbåd over Atlanten og arbejdet i en flygtningelejr i Vestsahara.

I 2021 landede han i Tromsø og genopdagede med glæde følelsen af den 'nordiske bacille', og han beretter om en forbløffende udvikling i den måde, hvorpå omverdenen ser på Arktis.

- For blot ti år tilbage blev Arktis set som et åbent snefyldt landskab med isbjørne på isflager og ingen mennesker. Man tænkte nærmest ikke på mennesker, før Canada indså, at man havde gjort alt for lidt for at få lokalsamfundene til at overleve.

- Det er vores opgave at varetage de arktiske befolkningers og virksomheders interesse. Derfor bruger jeg meget tid på at opbygge netværk og fælles projekter mellem virksomheder, lokalpolitikere, universiteter og forskere. Vi kommunikerer om Arktis på vegne af de arktiske lande. Det er det, vi er sat i verden for.

Mads Qvist Frederiksen erkender, at den største spiller er Rusland, som besidder 50 pct. af de arktiske landområder og sidder på 75 pct. af økonomien.

- Det Nordiske Arktis er ikke stort, men er den mest veludviklede del og er blevet et forbillede for mange andre lande og regioner, bl.a. fordi vi vægter bæredygtighed så højt. Interessen for Nordkalotten stiger i takt med glæden over, at virksomheder og befolkninger, også de oprindelige, bliver bedre og bedre til at finde løsninger sammen.

Fælles løsninger kræver evne til samarbejde og her peger Mads Qvist Frederiksen igen på den 'nordiske model'.

Det nordiske samarbejde er blevet styrket siden Ruslands invasion af Ukraine – og det gælder også i Arktis. Finland, Sverige og Norge har styrket erhvervssamarbejdet ganske betydeligt – med og uden offentlig fødselshjælp.

Dette samarbejde afspejler også, at vi har brug for en mere finmasket infrastruktur heroppe i Nordkalotten. Vigtigst af alt er et øget jernbansamarbejde, som kan forbinde folk mellem øst og vest i den nordligste del af de tre lande, siger Mads Qvist Frederiksen.

eø

Jeg greb min datters stafet – og det gav mening

Poul Nyrup Rasmussen har med etableringen af Headspace fundet den vej til at hjælpe unge sårbare, som han ledte efter, da hans psykisk syge datter tog sit eget liv. Headspace arbejder i et rum mellem civilsamfund og velfærdsstat, hvor unge kan komme med stort og småt. Et rum, der nu også udfyldes i resten af Norden.

Vi møder Poul Nyrup tæt på Det Sociale Netværks hovedkontor i det centrale København, organisationen bag ungerådgivningstilbuddet Headspace. Headspace har Poul Nyrup selv været medstifter af i 2013 og rådgivningstilbuddet er nu, med centre i 36 byer og yderligere to-tre på vej, så godt som landsdækkende. Ideen er, at unge i mental mistrivsel kan få samtaler med frivillige og fastansatte ungerådgivere i et uformelt og let tilgængeligt miljø, gratis, anonymt.

Vi spørger ikke, hvem den unge er, men hvad vi kan hjælpe med, siger Poul Nyrup Rasmussen, som var med til at omplante den oprindeligt australske Headspace-ide til Danmark. Herfra bredte ideen sig til Norge og Island og forhåbentlig snart også til Sverige og Finland.

- Det er ikke tilfældigt, at det var her i Norden, idéen fængede. Norden er jo velfærdsstatens stærkeste region i Europa. Sammen med vores stærke traditioner for frivillighed, har vi selve forudsætningen for Headspace: at få kontakt med de unge i tide, før deres udfordringer vokser dem over hovedet. Og de unge bliver modtaget med ægte interesse og tillid, siger Nyrup og skruer tiden tilbage til 1993.

Tiden efter Signe

Det var året, hvor Nyrups engagement i psykisk sårbarhed kom til at indtage en blivende plads i hans liv – både som statsminister gennem støtte til psykiatrien på finansloven og mange år senere i arbejdet for unge med psykiske udfordringer. Det var det år, da han mistede sit eneste barn, sin

24-årige datter Signe til skizofrenien, da hun tog sit eget liv.

- Jeg var 6 måneder inde i min statsministertid, og Signes død var tæt på at slå mig helt omkuld. Jeg kunne lade mig opsluge af magtesløshed og selvbeprejelse. Eller jeg kunne bruge det liv, jeg havde foran mig til at gøre noget af alt det, som Signe ikke nåede. At være den, som jeg vidste, hun ønskede at se mig som: arbejde intenst i mit politiske virke for bedre omsorg i samfundet. Hendes død havde givet mig indsigt i sorgen og dermed legitimiteten og modet til at tale åbent om psykisk sårbarhed.

Signes stafet samles op

Efter ni år som statsminister blev Poul Nyrup Rasmussen valgt til formand for De Europæiske Socialdemokrater i hele EU, og tre år senere fik han et ekstra comeback, da 408.000 personlige stemmer gav ham en solid plads i EU-parlamentet, som han især brugte til at arbejde for stærkere regulering af kapitalfonde og bedre beskæftigelse i Europa.

I 2009 kom han hjem til Danmark, og det stod klart for ham, at det var tid at tage Signes stafet op:

-Jeg så, hvordan flere og flere unge mistrivedes mentalt. Psykiatrien kunne ikke samle de unge op på det tidlige tidspunkt, som kunne forebygge kronisk sygdom. Selv ikke i de nordiske velfærdssamfund. Der var brug for forandring og en ny indsats. Sammen med Palle Simonsen og Tine Bryld stiftede jeg Det Sociale Netværk, som hvert år afholder det store årlige Psykiaritopmøde. Det var her, vi hørte om Headspace-modellen fra Australien med fokus på den tidlige og forebyggende indsats. Den australske model er dog mere klinisk organiseret og uden de frivilliges indsats.

Det bedste fra to verdener

- Vi kunne se, hvor effektivt det var, når der tidligt blev taget hånd om de unges udfordringer. Derfor tog vi det bedste fra Australien og kombinerede med de nordiske velfærdsmodeller og vores stærke traditioner for frivilligt arbejde.

Før Nordiske møder Poul Nyrup Rasmussen hos

Headspace i det indre København, tager vi et kig ind i et af de lokale centre i Lyngby, som er langt fra forestillingen om en institution. Her er nærmest hjemlig hygge, og det er åbenbart, at de unge kan se sig selv i disse omgivelser med gode brugte møbler og ansatte med faglig indsigt og mange frivillige, som har fået solid træning.

- Vi opfatter os som tæt samarbejdspart med velfærdsstatens sundhedssektor, som vi kender den fra hele Norden. Den moderne velfærdsstat er ikke fintmasket nok til at gribe ind i tide. Her kommer vi ind og samler op med rådgivning i Headspace, før det er for sent og der kun er psykiatrien tilbage. Vi har altid en fremskudt medarbejder fra kommunen eller regionen i vores centre, som også betyder, at de unge kan komme i egentlig behandling hurtigt.

- Jeg ser civilsamfundet som den gode partner til både kommuner, regioner og staten. Vi har brug for hinanden. Vi får ikke nedbragt de lange ventelister for sårbare unge uden at civilsamfundet, herunder Headspace, er med til at løse opgaven, siger Poul Nyrup, og tilføjer, at det dog går den rigtige vej, idet kommunerne nu står i kø for at indgå aftaler med Headspace.

Headspace betaler sig

- De første år var vi ude med raslebøsserne hos

fonde, og det er vi stadig, men nu ser kommuner og regioner nytten i vores arbejde, og vi har fået kommunal medfinansiering i hvert center samt lokaler og medarbejdere til rådighed. Senest er vi kommet på finansloven med en fast basisbevilling.

Hvad får fonde, kommuner og skatteydere så for pengene? Et rådgivningstilbud til unge, der virker. Både hvis man spørger de unge selv, og ser på helt ny forskning, der viser, at unge får bedre trivsel af at komme i Headspace – især de mest udsatte. En effektevaluering viser, at unge der har besøgt et Headspace-center oplever signifikant øget trivsel efter blot seks måneder. Siden 2013 har 90.000 unge modtaget individuel rådgivning i Headspace, og Headspace har været i kontakt med mere end 450.000 unge på ungdomsuddannelser mv.

Poul Nyrup Rasmussen bliver snart 82 år og reflekterer over sit liv:

- Årene med Headspace er på mange måder nogle af mine bedste år. Hvornår møder du den kombination af frivilligt arbejde og velfærdssamfund, som giver sårbare unge et holdepunkt, hvor de kan sænke skuldrene, fordi de har tillid til os? Og så nu endda også i nordisk regi. Det er en berigelse, som for mig personligt giver så megen mening, siger Poul Nyrup Rasmussen.

Samarbejdet er mellem beslægtede organisationer i Norden, hvor man, på typisk nordisk maner, deler stort set alt med hinanden. For Poul Nyrup er den nordiske ekspansion særlig tilfredsstillende, fordi Norden altid har fyldt meget i hans bevidsthed. Billedet er fra interviewet med Nordiskes udsendte. Foto: Elvin Misimovic.

eø

I en stærk familie behøver man ikke at gå til alle hinandens fødselsdage

'Fem svaner i flok kommer længere, end en enlig svane. Solidariske svar er nordiske svar!' Sådan lød det fra Poul Nyrup Rasmussen i en stor tale for 25 år siden. Norden var altid udgangspunktet, når han som statsminister bevægede sig på de internationale scener – og er stadig vores faste bastion, siger han i interview med Nordiske.

Det længste 12-årige Poul havde været væk hjemmefra, både i tid og sted, var to uger på feriekoloni i Marbæk Plantage, der ligger 20 kilometer nordvest for hans hjemby Esbjerg. Lige indtil hans lærerinde spurgte: Kunne du tænke dig at komme til Norge?

I dag, næsten på dato 70 år senere, taler vi med Poul Nyrup Rasmussen om Norden og den nordi-

ske dåb, som satte sig livslangt i ham, da han tog imod tilbuddet og kom til Stavanger.

- Jeg fik en fin sommer sammen med en dreng og hans familie i et meget stort hus på landet uden for Stavanger. Blot nagede det mig, hvad jeg skulle vise ham, når han året efter skulle bo i vores lille baggårdslejlighed. Lige indtil jeg fandt på, at vi skulle bygge drager i min fars værksted i cykelkælderen. Det kunne jeg. Så det gjorde vi!

Nyrups nordiske forbindelser tog fart, da han var med til at oprette Frit Forum på Esbjerg Gymnasium – så Konservative Gymnasiaster kunne få konkurrence, som han siger.

Ilddåb i Berlin

- Allerede der begyndte vi at mødes på nordisk basis, og da jeg begyndte på cand.polit.-studiet, var vi

Poul Nyrup Rasmussen var vært, da Bill Clinton, som den første siddende amerikanske præsident, var på besøg i Danmark den 12. juli 1997 og bl.a. holdt tale på Nytorv i København. Foto: Linda Kastrup, Ritzau/Scanpix.

på en nordisk tur til Berlin – midt under den kolde krig – hvor mine tyske kammerater bad mig fortælle om Norden. Det overrumplede mig noget, men jeg fik da vistnok fremstammet noget forståeligt, lyder det fra den tidligere statsminister, som også fremhæver, som et nordisk træk, hvor let det var for de unge at komme i kontakt med ledende skikkelser i de nordiske socialdemokratier.

- Olof Palme stillede altid op til vores studentermøder i Sverige.

- Det var i de år, hvor jeg, som ny i København, oplevede den unikke nordiske samfundsmodel, som vi også brugte europæisk i den forstand, at vi kom med de bedst belyste erfaringer om, hvordan man holder sammen på et samfund, siger Nyrup Rasmussen - og fremhæver arbejdsmarkedsmodellen.

- Norden er en region, der bekræfter vigtigheden af at have stærke lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer, fordi ordnede og aftalte forhold giver stabilitet og giver virksomhederne mulighed for at folde sig ud - og betale skat. Systemet, med arbejdsretten imellem parterne, giver os en robusthed og bevidsthed om, at når der er indgået en aftale, så holder den.

Som statsminister har Poul Nyrup været vant til at overskue sine opgaver lidt fra oven, og han trækker også i dag tråde mellem Norden og resten af verden.

- Når vi skulle træffe store valg, så begyndte vi altid med Norden for at se, hvilken rolle Norden kunne spille. Ofte måtte vi leve med, at Norden og nordisk tankegang kun satte præg, når de nordiske lande optrådte på internationale scener. Norden blev altså ikke løsningen. Det var jo umuligt at etablere et tilstrækkeligt bredt og bæredygtigt markedssamarbejde alene i Norden, og derfor valgte Danmark EU til i 1972 og Finland og Sverige fulgte efter i 1995.

Generøse i deling af erfaringer

- Danmarks EU-forspring kom til gengæld Sverige og Finland til gode, idet vi var gode til at hjælpe dem ombord i '95. Både i forhandlingerne og da deres medlemskaber var trådt i kraft.

Poul Nyrup Rasmussen mener, at den generøse erfaringsudveksling er et nordisk særkende.

- Det er jo på mange måder det, der er årsagen til at Norden, trods alt, står så stærkt i dag. Med dannelsen af Nordisk Råd og senere Nordisk Ministerråd fandt Norden sin form, og dermed var vidensdelingen sat i system. Når vi mødtes i stats-

ministerkredsen, var EU altid et fast punkt, som vi koordinerede meget i forhold til, men dog ikke sådan, at vi kom til at tale med én stemme. Vi kendte hinandens synspunkter, havde hinandens fortrolighed, og det er mit indtryk, at samarbejdet på statsministerniveau eksisterer i bedste velgående i dag.

- Det var først med Sveriges og Finlands medlemskab af EU, at Norden kom til at spille en væsentlig rolle i EU, idet vi udbyggede den tætte koordination af synspunkter og handlinger, også i OECD og FN. Det betød tilsvarende at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd fik en mindre rolle. Den nok så nyttige nordiske koordination kunne, kan og skal ikke erstatte vores stærke europæiske alliance.

I en stærk familie...

- I en stærk familie behøver man heller ikke at gå til alle hinandens fødselsdage. Vi ved jo, hvor vi har rod. Dette slægtskab fornægter sig ikke, og Norden vokser i øjeblikket i vores bevidsthed, fordi vi oplever en trussel udefra. Når der opstår kriser, bliver Norden relevant igen, fordi vi spørger os selv, hvem vi er, og hvad vores grundstyrke består af.

- På forsvarsområdet har Norden aldrig spillet nogen større rolle. To af os var jo medlem af Nato, Danmark og Norge, mens Sverige og Finland nok stod udenfor, men var stærke militært. Men med Ruslands invasion i Ukraine indtager Norden igen en naturlig plads i vores liv og verdensbillede – ligesom vi med det samlede Nato-medlemskab kan koordinere indkøb og andet på en helt anden måde end før. Norden er den faste bastion! eø

De nordiske statsministre har en lang tradition for at mødes flere gange om året. I februar i år samlede de med et døgnns varsel også kollegerne fra de tre baltiske lande under en stor sikkerhedskonference i München. Eneste punkt på dagsordenen var: Hvordan kan vi øge og forbedre støtten til Ukraine? Norden-Baltikum samarbejder tæt i gruppen NB8, som det fremgår af artiklen side 18. Foto: Statsministeriet, Norge.

DGI Landsstævne med stærk nordisk betoning

Norden fylder meget, når DGI holder landsstævne i Vejle i begyndelsen af juli. Det skyldes DGI Verdensholdets A.P. Møller Fonden-støttede turné i de nordiske lande, der har samme gymnastiktradition og samme afsæt i begrebet idræt. DGIs hushistoriker beretter om en kæmpemæssig folkebevægelse med nordisk rødder.

Den 4. juli er der Nordic Gym Night på DGIs landsstævne, når gymnastikforeninger fra hele Norden optræder og Verdensholdet slutter en nordisk turné af med den helt store opvisning for op imod 25.000 deltagere og gæster.

Senere på sommeren rejser Verdensholdet igen på turné, som blandt andet bringer de 28 udtagne gymnaster til Island, Grønland, Norge og Sverige – samt seks måneders jordomrejse.

Den stærke nordiske betoning i år skyldes dels en bevilling fra A.P. Møller Fonden, men også en 100-årig tradition for nordisk idrætssamarbejde

DGI Verdensholdet består af 28 unge gymnaster og bevægelsesambassadører, udtaget blandt de dygtigste i Danmark. Gennemsnitsalderen er 22 år. Hertil kommer et lederteam på fem personer, der rejser med holdet på de 10 måneder lange verdensturnéer, som holdet foretager hvert andet år. Her er holdet nået til Hyen i Vestnorge. Foto: Bettina Illemann Larsen.

Kort fortalt: Idrættens historie i Norden

I de nordiske lande har idrætten meget tidligt været brugt i folkeoplysningens tjeneste. Med sit udgangspunkt i både krop og sind har idræt været vigtig for både fysisk, ideologisk og social dannelse. Disse dannelsesidealer findes også tidligt i foreningerne, og dermed blev idræt en del af et større politisk-kulturelt projekt, der fokuserede på social frigørelse og demokratisk selvbestemmelse.

Idrætten blev med sit udspring i de store folkelige bevægelser som andelsbevægelsen, højskolebevægelsen og ungdomsbevægelsen en integreret del af velfærdssamfundet i Norden, hvor breddeidræt og lige adgang i dag er centrale elementer, der sigter mod at inkludere alle borgere i sundhedsfremmende aktiviteter.

om at udvikle idræt som 'kulturel læring'. Faktisk findes begrebet 'idræt' kun i Norden, hævder Thomas Dahl, som er medansvarlig for verdensturné og partnerskaber for DGI Verdensholdet.

Bevægelse i forening

Vi møder Thomas Dahl for at høre om den unikke nordiske forståelse for bevægelse i forening, et foreningssamarbejde, der alene i Danmark har 1,94 mio. medlemmer i DGI-regi.

- Vi har en fælles historie i Norden om bevægelse og dannelse. Vi er rundet af de samme traditio-

ner, som giver os et fælles ophæng i de nordiske lande, hvor det i 100 år har været attraktivt at dyrke idræt i forening og bidrage til fællesskabet. Det er den bevægelseskultur og den folkesundhed, som de nordiske velfærdsstater understøtter i et armslængdeprincip, siger Thomas Dahl og er ikke så lidt stolt over, at de unge bringer den forståelse for forening og demokratisering rundt i hele verden.

Siden Verdensholdet begyndte for godt 30 år siden, har holdet på 14 turnéer haft bevægelsesworkshops for 350.000 unge for at vise, hvad lige adgang til idræt i forening gør for folkesundhed og sammenhængskraft.

Ikke bare opvisning

- Det er jo Verdensholdets store shows, som får opmærksomhed blandt publikum og i medier verden over. Og sådan skal det være. Men de unge på holdet er også dygtige undervisere. De viser med eksemplets kraft andre unge, hvor sjovt og spændende og udfordrende foreningslivet kan være.

- Uden for Norden er idræt for de velhavende, hvide og privilegerede. Vores unge kommer over hele verden og fortæller, hvad sunde fællesskaber betyder for både krop og mental sundhed. Den stafet bringer de unge med, hvad enten de møder flygtninge i Uganda eller gymnasieelever i USA. Det er ikke så underligt, at danske ambassader rundt omkring i verden efterspørger Verdensholdet og dets undervisning i bevægelse og foreningsliv, fortæller DGI-lederen.

Thomas Dahl vender jævnligt under interviewet tilbage til det fællesnordiske ophæng, som idrætstraditionen er fæstnet til.

- I hele Norden har velfærdsstaterne ikke bare prioriteret idræt, fællesskaber og folkesundhed, men også forstået, at idrætslivet trives bedst på egne vilkår uden offentlig indblanding, men med delvis offentlig finansiering. Dette armslængdeprincip i folkeoplysning er unikt for Norden og nordisk demokrati - og er da også en af forudsætningerne for, at de nordiske idrætsorganisationer er så store, som de er. Alene i Danmark har vi 10.000 foreninger med flere end 2,5 mio. medlemmer.

Tilgængelighed – idræt for alle

- Det handler også om, at adgangen til idræt er lige for alle og på grund af den folkeoplysende tradition er prisen for deltagelse enten gratis eller meget lav. Sådan er det over hele Norden, siger Dahl og trækker fællesnordiske spor tilbage fra de slesvigske krige midt i 1800-tallet, hvor Danmark jo led nederlag.

- I de første årtier derefter var der stærke røster fra nationalromantiske folkebevægelser i Danmark om at genoplive en eller anden form for nordisk union. Det var ikke nationalistiske røster, men røster der udsprang af en veneration for og kærlighed til Norden – i en tid hvor vi ikke længere mente at kunne stole på Europa.

- Ud af denne tankegang om at blive bedre rustet til at slå med tyskerne udvikledes gymnastik- og skytteforeningerne, som trænede de unge både mentalt og fysisk og med våben. Det skete ud fra en svensk bevægelsestradition, som blussede op med landsstævner under 1. verdenskrig og som fik omfattende norsk, svensk og finsk deltagelse.

Tiden mellem krigene

Thomas Dahl, som regnes for DGIs uofficielle hushistoriker, beretter, at Ollerup Gymnastikhøjskole allerede i 1912 sendte et hold gymnaster til olympiade i Stockholm, og at danske ungdomshold

turnerede i USA, Japan og Korea i tiden op til 2. verdenskrig. Denne pionerindsats har sat sig dybe spor.

- Endnu i dag undervises i dansk gymnastik i den japanske folkeskole, og det skyldes den tradition, som Niels Bukh, stifteren af Ollerup Gymnastikhøjskole, udviklede om at kombinere motion og bevægelse med dannelse og højskoletradition.

- De unge danske, som havde været på disse dannelsesrejser, var medvirkende til, at det efter 2. verdenskrig blev almindeligt at tage en idrætsuddannelse på højskole, ja, de unge hjemkomne var ofte selv undervisere, siger Thomas Dahl, som tilskriver Erik Flensted-Jensen æren for den epoke,

Verdensholdets mission er at bevæge verden til mere fællesskab og fysisk aktivitet. Derfor bliver holdet tit inspirationskilde til mere aktivitet og stærkere lokale fællesskaber. Foto fra opvisning mellem fjeldene i Hyen, der ligger mellem Ålesund og Bergen i Norge. Foto: Bettina Illemann Larsen.

som lagde grundstenen for det nuværende DGI Verdensholdet.

Flensted-Jensen var grundlægger og leder af Danish Gym Team, som fra 1939 til 1986 med sine hold gav over 2.000 opvisninger for mere end to mio. tilskuere overalt på kloden. Flere af hans gymnaster var med til at grundlægge Verdensholdet i begyndelsen af 90'erne.

Støtte til at styrke nordisk identitet

Da A P Møller Fonden for tre år siden besluttede at støtte initiativer, der fremmer nordisk samhørighed, var DGI ikke sen til at lægge billet ind - og fik del i de foreløbigt 65 mio. kr. til 32 større og mindre projekter.

- Opgaven ligger jo i forlængelse af vores idé og praksis, nemlig at styrke nordisk identitet med idrætten som markør. Og da vi har denne næsten identiske tilgang til motion og bevægelse i Norden, var det oplagt at tænke Verdensholdet ind i A.P. Møller Fondens temaindkaldelse om Norden. Tidligere har vi prioriteret Centraleuropa stærkt, men nu fik vi pludselig mulighed for at løfte den nordiske tradition til nye højder. Det har givet os relationer på tværs af Norden lige fra den enkelte gymnast til øverste organisatoriske niveau. Det nordiske samarbejde har fået et løft, som viser sig at være meget attraktivt for de unge, siger Thomas Dahl.

eø

VR TravelTM

OPTIMIZE YOUR TRAVEL BUDGET

Danmark
Grønland

Rejser til Grønland

Ro til smukke oplevelser

Vores rejseeksperter planlægger din tur uanset formål

- Forretningsrejse
- Konference med gæster fra hele verden
- Besøgs- og grupperejser

Få bedre oplevelser, når vi reserverer hele din rejse

Med 50 års kendskab til transportmulighederne reserverer vi hele din rejse med fly, bådtransport og hotelovernatning.

Kontakt kundeservice og begynd at glæde dig allerede nu

+45 7642 9999 . +299 322899 . vr-travel.com

FULL
SERVICE

SELF
SERVICE

40 år i spidsen for en folkelig foreningssucces

Det er en af landets største og mest aktive afdelinger. Æren tilskrives i høj grad Jann Rasmussen, som nu har givet taktstokken hos Foreningen Norden i Karup videre.

45 år i bestyrelsen, heraf 40 år som formand for flere end 200 medlemmer og dermed den 10. største afdeling af Foreningen Norden i Danmark. Med denne bemærkelsesværdige bedrift i bagagen overlod Jann Rasmussen i marts formandsposten til næstformanden gennem en årrække, Erik Madsen.

Vanen tro mødte mindst 60 medlemmer op til generalforsamlingen, hvor Rasmussen blev behørigt hyldet for at have skabt noget nær et foreningsmirakel.

Foreningen Norden har 70 afdelinger over hele landet med i alt 8.166 personlige medlemmer samt skoler og biblioteker, hvorved det samlede medlemstal pr. 31. december 2024 var 8.272.

De ti største afdelinger er:

København	337	Slagelse	246
Aalborg	323	Odder	234
Aarhus	278	Hillerød	226
Sydslesvig	266	Langeskov	208
Lyngby-Taarbæk	255	Karup	205

Hemmeligheden er vedholdende og stabil medlemspleje i form af et højt aktivitetsniveau med talrige lokale kulturarrangementer og rejser. Dertil kommer tilløbsstykket delikatessemiddage.

Senest har Norden Karup knyttet venskab til en søsterforening i den svenske by Arvika, som sidste sommer var på besøg i Karup, og næste år er der planlagt genbesøg. Til august tager 54 medlemmer til Slesvig-Holsten – en tur, der for længst er fuldttegnet.

Børn og unge i Norden – fra en filmisk vinkel

Nabosprog gennem filmsprog. Det er tankegangen bag Fokus på Norden – et imponerende undervisningsmateriale om og til børn og unge i Norden.

Det Danske Filminstitut fortsætter den store nordiske satsning, der blev indledt med Norden på Film. Nu gælder undervisningsmaterialet Fokus på Norden, der er målrettet elever i 4.-9. klasse i dansk og historie og er tilgængeligt i hele Rigsfællesskabet.

- Norden og Rigsfællesskabet har i mange år været underrepræsenteret i undervisningen i den danske folkeskole. Den manglende viden betyder, at vi i dag oplever misforståelser og fordomme både blandt unge og i samarbejder på tværs af landene. Mere og bedre undervisning vil kunne bidrage til en stærkere dialog og forståelse af hinanden, siger Lisbeth Valgreen, forfatter til materialet og cand.mag. i grønlandske og arktiske studier.

Fokus på Norden stiller skarpt på børn og unges liv i Norden fra en filmisk vinkel – hvad vi har til fælles kulturelt, hvad forskellene er, og hvordan vi taler. Med afsæt i en række nordiske film skal eleverne forholde sig til fortællingen om Norden og de samfund og landskaber, vores naboer er rundet af.

Eleverne får indblik i det fællesskab, vi har – og har haft – mellem de nordiske lande, og de bliver klogere på nabosprog gennem filmsprog. De skal også selv lave film om at være en del af Norden.

Mere: filmcentralen.dk/grundskolen/undervisning/fokus-paa-norden

Nordisk samarbejde er en fordybelse af EU og Nato

Lyn-interview: Nordiske møder Norges udenrigsminister, Espen Barth Eide, til Nordisk-Baltisk topmøde.

Hvordan bedømmer du nordisk samarbejde netop i dag?

- Det nordiske samarbejde er på sit bedste! Vi har altid samarbejdet om det, vi kunne, og ladet de andre spørgsmål

ligge. Sådan har det jo i det store og hele været med sikkerhedspolitikken. Den har vi ikke kunnet føre samlet, men med Finland og Sverige i Nato er en stor barriere for dette samarbejde fjernet. Vi

Den norske udenrigsminister Espen Barth Eide har haft poster som minister for klima- og miljø, forsvar og var udenrigsminister i Jens Stoltenbergs regering fra 2012-2013. Her orienterer han medierne om det nordisk-baltiske samarbejde i selskab med topmødevært, Lars Løkke Rasmussen. Foto: Esben Ørberg.

har i det hele taget stor gavn af at være sammen med vores nærmeste – også i dagens udvidede kreds med de baltiske lande samt Tyskland, Frankrig og Polen.

Hvordan harmonerer dette samarbejde med vores internationale medlemskaber?

- Jeg har altid betragtet det nordiske samarbejde som en fordybelse af EU og Nato, siger Espen Barth Eide med brug af et norsk udtryk.

- I denne fordybelse kan vi, indenfor EU og Natos rammer, forberede, koordinere og samarbejde i Norden.

Hvad er det særlige ved Norden i dine øjne?

- Norden har jo den særlige kvalitet, at vi har kunnet kombinere åben økonomisk frihandel med en stærk fordelingspolitik, især på det sociale område. Vi har nydt godt af fordele ved frihandel, uden at det har givet os ulemper i form af social ulighed. Det skyldes, at den nordiske velfærdsmodel tager højde for og afbøder ulighederne, siger Espen Barth Eide.

eø

Ingen vaklen i nordisk-baltisk støtte til Ukraine

Uddrag fra den fælles udtalelse fra mødet på Bornholm:

Vi bekræfter på ny, at et suverænt, uafhængigt og demokratisk Ukraine er en

integreret del af euro-atlantisk og global sikkerhed. Respekt for territorial integritet er et grundlæggende princip i international ret.

Siden begyndelsen af Ruslands fuldskala invasion af Ukraine har vi været blandt de stærkeste støtter af Ukraine og har ydet mere end 53 mia. euro i mi-

Lille ø i Østersøen

– stor scene for europæisk sikkerhed

Danmark sidder i formandsstolen for NB8 og var vært for topmøde mellem udenrigsministrene for alle Østersølande, minus Rusland og plus Frankrig. Alle mødtes på Bornholm – og Nordiske var med.

Udenrigsministrene fra de nordiske og baltiske lande samt Tyskland, Frankrig og Polen mødtes i sidste måned på Bornholm for at diskutere et forenet Europa, der forbereder sig på at imødegå trusler fra især Rusland.

Enhver tvivl om styrken af den nordiske og baltiske regions opbakning til Ukraine blev fejlet af bordet. Og tilsvarende voksede presset på Rusland med fuldstændig entydig opbakning.

Da Bornholm var russisk

Mens hele Danmark blev befriet fra tysk besættelse i maj 1945, begyndte et geopolitisk magtspil midt i Østersøen. Den tyske besættelsesmagt ønskede at overgive sig til de vestlige allierede, men Den

Røde Hær krævede dens betingelsesløse overgivelse, bombede Rønne og Nexø, og besatte i sidste ende Bornholm i næsten et år. Det var det første håndgribelige varsel om den kolde krig.

Den 29. april i år, næsten præcis 80 år senere, var Bornholm igen i centrum for europæisk sikkerhedspolitik, da udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen og hans 10 kolleger holdt to dages møder i Allinge og ved Hammershus.

Landene omkring Nordsøen og Østersøen har nærmet sig hinanden i de senere år, og en række hændelser har demonstreret sårbarheden af den kritiske infrastruktur og dermed også behovet for en fælles nordisk-europæisk indsats.

Hvad er NB8?

Nordisk-Baltisk samarbejde har rullende formandskab og i år er Danmark vært. I NB8 indgår de fem nordiske (Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige) og de tre baltiske lande (Estland, Letland og Litauen) i et uformelt og tæt samarbejde. I NB8-regi mødes de nordiske stats- og udenrigsministre samt parlamentsformænd årligt med deres balti-

ske kollegaer for at drøfte spørgsmål af interesse for regionen. I år var den såkaldte Weimar-trekant, Polen, Tyskland og Frankrig, inviteret med. eø

Med nordeuropæas største borgruin, Hammershus, som kulisse holder udenrigsministrene pressemøde. Forrest Sveriges udenrigsminister, Maria Malmer Stenergard, sammen med Lars Løkke Rasmussen. Blot mangler den tyske udenrigsminister, Annalena Baerbock, hvis sidste ministergering var at deltage i topmødet, hvorefter hun hastede hjem for at overlade posten til den nye centrum-højre regering. Foto: Esben Ørberg.

litær støtte og mere end 47 mia. euro i civil støtte.

Vi vil fortsætte vores politiske, militære og civile støtte til Ukraine, så længe det er nødvendigt, for at sætte Ukraine i den stærkest mulige position til at opnå en omfattende, retfærdig og varig fred, baseret på FN-pagten og international lov, sikre Ukraines uafhængighed og suverænitet og styrke Europas sikkerhed.

Vi forpligter os til yderligere at be-

grænse Ruslands evne til at føre en angrebskrig mod Ukraine ved at øge presset på Rusland, herunder gennem hurtig vedtagelse af yderligere sanktioner.

Vi ser frem til den kommende EU-handlingsplan om udfasning af russisk energiimport som et vigtigt redskab til at reducere Ruslands indtægter fra energiekspport, som finansierer krigen i Ukraine.

Vi minder også om, at Ruslands ak-

tiver, med forbehold af EU-retten, bør forblive indefrosne, indtil Rusland ophører sin angrebskrig mod Ukraine og kompenserer landet for den skade, der er forårsaget af denne krig.

Norden i en mørk og farlig verden

Danmark har sjoflet det nordiske samarbejde, men er ved at komme op i gear, lyder det fra Michael Zilmer-Johns, som ser Danmark som mulig nordisk bannerfører i EU og FN. Den tidligere topdiplomat besøgte Foreningen Norden i Lyngby – og Nordiske var med.

Læsere vil huske Michael Zilmer-Johns fra det interview, han gav til Nordiske for et par år siden, kort efter at han på bestilling fra regeringen havde afgivet rapporten 'Dansk sikkerhed og forsvar frem mod 2035' - også kaldet 'Zilmer-rapporten'.

Denne gang møder vi ham i regi af Foreningen Nordens Lyngby-afdeling, hvor han holder foredrag før generalforsamlingen. For nok har 67-årige Michael Zilmer-Johns været diplomat i mere end 40 år, bl.a. som dansk Nato-ambassadør, men han er også mangeårig borger i Lyngby.

Den tilknytning udnytter Lyngby-afdelingens forkvinde, Hanne Ekstrand, ved at honorere foredragsholderen med et års medlemskab af Foreningen Norden.

Det falder i god jord.

- Jeg har villet melde mig ind i årevis, men aldrig fået det gjort. Til trods for at Norden altid har fyldt meget for mig. Tak for skubbet, kvitterer Zilmer-Johns og kaster sig ud i halvanden times analyse af den omskiftelige verdensorden og globale magtbalance under overskriften 'Norden i en mørk og farlig verden'.

Nordisk renæssance

Zilmer-Johns pointe er, at Norden er ved at få en renæssance rent militært og sikkerhedspolitisk og dermed kommer til at spille en stadig større rolle ude i verden.

'Med Norden som vejviser kan EU blive fremtidens lysende by på toppen af bjerget', står der på foredragets sidste planche, som Zilmer-Johns uddyber ved at tillægge Danmark en fremtidig sprinterrolle.

- Danmark var tidligere det mindst nordiske land i Norden, men engagerer sig nu på fuld kraft i et

intensiveret nordisk samarbejde, hvor ikke mindst den forsvarsmæssige og sikkerhedspolitiske dimension har fået en helt ny dynamik. Det giver et stærkt afsæt for varetagelsen af vores plads i FNs Sikkerhedsråd og det kommende EU-formandskab. Begge steder har vi chancen for at få løftet en nordisk stemme ind på den internationale scene. Der er tegn på, at det vil ske, og forudsætningerne er da også talrige.

- Rent militært er vi jo rykket tæt sammen i Norden med Sveriges og Finlands Nato-medlemskab, hvilket er vigtigt – også selvom USA skulle melde sig ud, og vi i det hele taget ikke kan stole på USA som før. Vi ser også, at Danmark efter mange års passivitet nu engagerer sig aktivt i militærpolitisk samarbejde i Norden om luftforsvar, afskrækkelse i Østersøen og beskyttelse af maritim infrastruktur. Vi er også begyndt at købe mere nordisk forsvarsmateriel, bl.a. store ordrer på pansrede mandskabsvogne fra Finland og kampkøretøjer fra Sverige.

Statsledere samles om det væsentlige

- Der er god dynamik i både det militære og politiske samarbejde i Norden i disse år. Statslederne i vores region samles om store dagsordener som Rusland og indvandring. Det gjorde de også, da USA stillede krav om at overtage suveræniteten over Grønland. Der ilede de andre statsministre med kort varsel til Marienborg for at demonstrere deres solidaritet med Danmark. Det er i nøden, man kender sine venner!

Den tidligere topdiplomat nævner også den indiske premierminister Modis besøg i København og Stockholm som et resultat af et nyt nordisk samarbejde, der gør Norden mere interessant i globale sammenhænge.

Zilmer-Johns har flere gange været tæt på Trump og tøver ikke med at kalde ham for en 'brutal bølge'. Foto: Esben Ørberg.

- Det er altså både pres udefra og en højere grad af enhed, som gør nordisk samarbejde lettere i fremtiden. Vi ude af den tid, hvor de nordiske lande, ikke mindst Danmark og Sverige, spildte tid på skønhedskonkurrencer, som vi så det mellem Carl Bildt og Per Stig Møller og Poul Nyrup og Ingvar Carlsson.

- Nu ser vi, at den danske statsminister tager til europæisk topmøde hos Macron og repræsenterer både de øvrige nordiske, men også de baltiske lande. Det er ikke blot af respekt for Danmarks rolle i krigen mod Ukraine, men også fordi det nordiske samarbejde spiller så godt, at vores samfundsmodeller og -løsninger bliver endnu mere eftertragtede. Ikke mindst i Sydeuropa, som mangler at gennemføre mange af de reformer, som Draghi-rapporten* peger på som nødvendige, og som vi i Norden i høj grad har gennemført, siger Zilmer-Johns og peger på nogle af reformerne.

Norden i front med samfundsreformer

- Danmark har håndteret aldringsbyrden med en pensionsreform og vi har i Norden moderne ud-

dannelsessystemer, som motiverer til livslang uddannelse og faglig opgradering i løbet af arbejdslivet. Vores arbejdsmarkedsmodeller er også i det store hele velfungerende, vi er mere digitaliserede end nogen anden region i verden, vi er gode til at beskytte mindretal og så har vi en relativ hård immigrationspolitik i Norden. Jo, vi har meget at byde på, lyder det fra Zilmer-Johns over for sine nye forretningskolleger, men han putter dog straks malurt i bægeret.

Selvom Danmark har gode forudsætninger for at repræsentere Norden i store internationale fora netop nu, så er Danmark på afgørende punkter bagud i Norden. Nu hvor vi må fokusere massivt på - og investere i - europæiske allierede, kan vi se, hvordan Sverige og Norge i årevis har investeret i Polen og i Tyskland. Danmark har derimod satset på Storbritannien og USA, især når det gælder militær udrustning. Også sprogligt har vi ikke vist interesse for at lære polsk eller tysk, men satset på engelsk.

- Vi er også forfærdeligt dårligt forberedte i tilfælde af krig eller krigslignende tilstande. Både

- Danske ministre prioriterede gennem mange år ikke deltagelse i nordiske møder, men det gav til gengæld embedsmænd som mig mulighed for at komme tæt på de andre nordiske ministre, siger Michael Zilmer-Johns. Zilmer-Johns er i dag pensioneret efter 44 år i diplomatiet, men er tilknyttet Forsvarsakademiet og Erhvervslivets Tænketaank. Her får han blomst og medlemskab som tak for foredrag af Lyngby-afdelingens mangeårige formand, Hanne Ekstrand. Foto: Esben Ørberg.

Sverige, Norge og Finland er langt bedre til at beskytte deres samfund, ikke mindst på kommunalt plan og med planer for beskyttelse af gamle og sårbare borgere.

Få nu Grønland og Færøerne med!

Men på ét punkt ser Zilmer-Johns de andre nordiske lande som fodslæbende.

- Grønland og Færøerne vil gerne have en ligeværdig placering i Nordisk Råd, men vores nordiske brødre og søstre siger nej – og Grønland har i konsekvens heraf trukket sig ud af det hidtidige samarbejde. Det forstår jeg godt. Ønsket er berettiget og bør imødekommes, så vi også på den måde kan reformere Rigsfællesskabet med ligeværdig-

hed som resultat. Jeg håber, at de andre nordiske lande giver sig i den sag.

Den nye verdensorden

Michael Zilmer-Johns beskriver i sit foredrag den globale magtbalance således.

- Den gamle regelbaserede verdensorden er væk. Den fik dødsstødet, da USA stillede sig på Ruslands og Kinas side med krav om, at mindre lande skal bøje sig for stormagters krav om indflydelsessfærer og annektering af dele af andre lande. Desuden markerer USA nu med al tydelighed, at de er ligeglade med alt andet end Nordamerika og deres egne snævre økonomiske og sikkerhedspolitiske interesser.

- I dag er USA fortsat en militær supermagt med 40 pct. af verdens forsvarsudgifter, og Nato er stadig verdens stærkeste alliance, men sådan bliver det ikke ved med at være. Det økonomiske tyngdepunkt er allerede forskubbet til Asien med Kina, Indien, Korea og Indonesien i front. Penge er jo magt, og derfor flytter også den politiske og militære magt mod Asien – og USA.

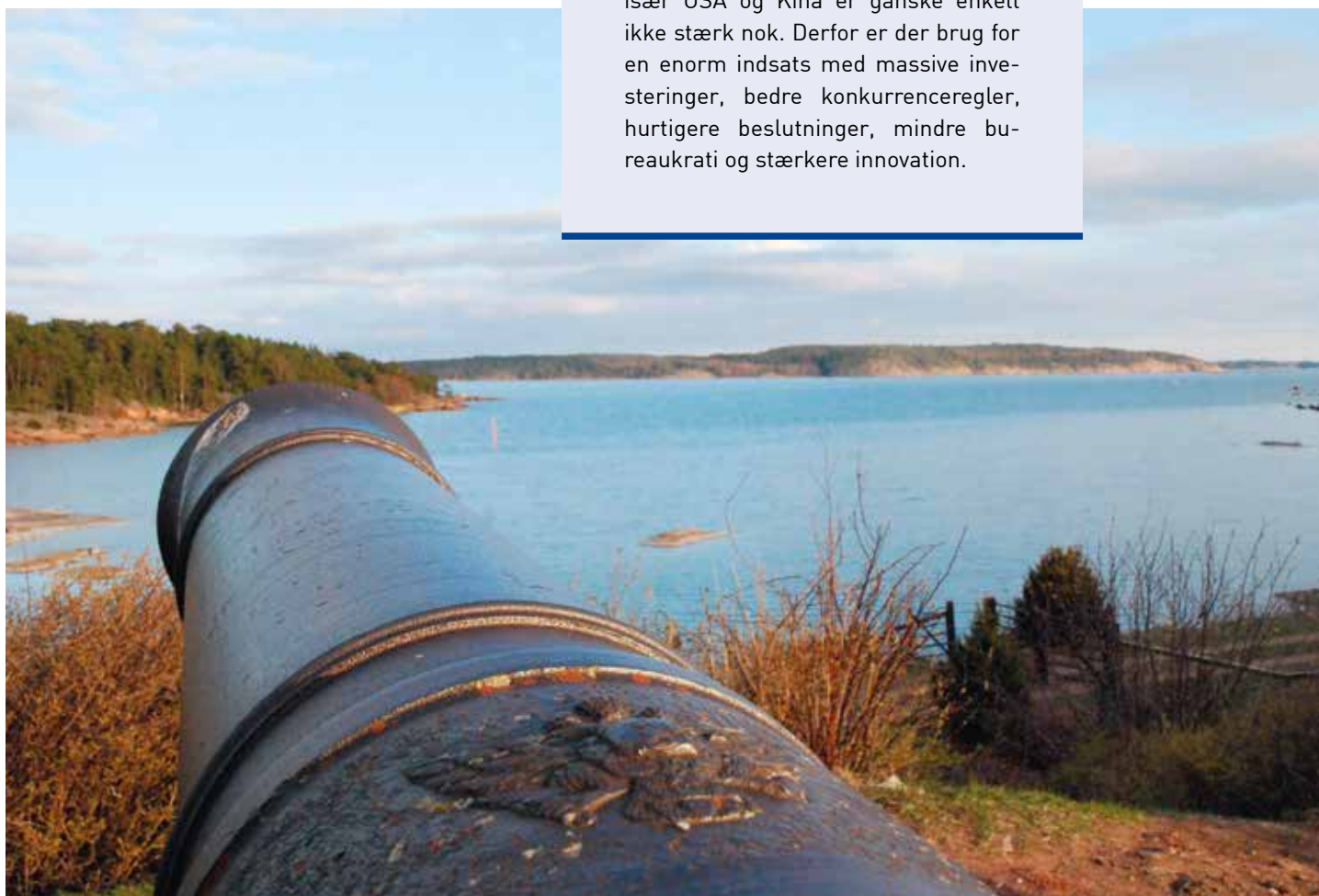
- Samtidig er de faste alliancer og samarbejdsmønstre i opbrud, og vi er på vej ind i et mere flydende internationalt system, hvor landene skifter signaler og partnere i et overraskende tempo. For eksempel har Tyrkiet, som er Nato-land og kandidat til EU, lige søgt om optagelse i BRIKS-samarbejdet, som er på vej til at blive en stærk modpol til Vesten under førerskab af Kina, Rusland og Indien.

*Hvad er Draghi-rapporten?

EU-Kommissionen fremlagde i januar et udspil til, hvordan man vil styrke konkurrenceevnen for virksomheder i EU. Udspillet tager afsæt i de anbefalinger, som den tidligere formand for Den Europæiske Centralbank, Mario Draghi, præsenterede sidste efterår i sin rapport om EUs konkurrenceevne.

I rapporten peger Draghi på, at EU skrumper som del af verdensøkonomien. EUs konkurrenceevne overfor især USA og Kina er ganske enkelt ikke stærk nok. Derfor er der brug for en enorm indsats med massive investeringer, bedre konkurrenceregler, hurtigere beslutninger, mindre bureaukrati og stærkere innovation.

Norden eksisterer i en mørk og farlig verden, er titlen på Zilmer-Johns' foredrag. Men trusler har vi altid haft. For 200 år siden ejede Rusland Ålandsøerne som fremskudt base for at sikre Sankt Petersborg. Bomarsund var basens fæstning, som ironisk nok blev indtaget under Krimkrigen i 1854 og lagt i ruiner af en fransk-britisk flåde. Foto: Helgi Torsteins-son, norden.org.

Christian Jensen ved sin arbejdsplads i hjørnekontoret med P.S. Krøyers maleri af Edvard Brandes, som har været fast inventar på chefredaktørernes kontor i 120 år. Foto: Miriam Dalsgaard, Ritzau/Scanpix.

Nordisk offentlighed styrkes af nordisk arv

Politiken vil fremover udgive debatstof sammen med medier fra Norge og Sverige, mens det fællesnordiske Nord 55°-initiativ vil etablere et årligt nordisk medie- og kulturtopmøde. Vi vil give den nordiske offentlighed et markant løft, siger Politikens chefredaktør Christian Jensen, som fortæller om nytten af nordisk arv – i en urolig tid.

Dagbladet Politiken har været nordisk, siden Edvard Brandes og Viggo Hørup grundlagde avisen i 1884 og på skift var chefredaktører i de første 20 år. I de seneste snart 10 år har Christian Jensen resideret i det berømte hjørneværelse på Rådhuspladsen i København, hvorfra han er i færd med at tilsætte den nordiske offentlighed nyt liv, den offentlighed som det moderne gennembrud eksponerede – anført af brødrene Edvard og Georg Brandes.

Som noget helt nyt har Politiken sammen med svenske Dagens Nyheter og norske Aftenposten netop søsat et samarbejde mellem avisernes debatredaktioner om at bringe store dele af hinandens debatstof. Initiativet er Christian Jensens.

- Politiken samarbejder allerede i dag både redaktionelt og kommercielt med vores søsteraviser i Norden, hvilket er helt naturligt for os, fordi det er en forlængelse af det moderne gennembrud, som

fødte Politiken, og den bevægelse blev netop spejlet overalt i de nordiske medier. Vi har således både historisk og aktuelt dyrket en nordisk offentlighed, som vi fremover vil bruge mere offensivt.

Hvorfor nu?

- Vi har længe været unaturligt langt væk fra hinanden i Norden i en tid, hvor alt handlede om globalisering. I en verden med truslen fra Rusland og usikkerhed om USA, så må vi stille os selv spørgsmålet: Hvem er egentlig vores nærmeste allierede? Mit svar er: dem vi er tættest på geografisk og kulturelt, både i Norden og i Europa. Derfor må vi søge at mindske afstandene. Vi er jo både åndeligt og politisk tættere på hinanden end nogen anden befolkningsgruppe. Senest har vi oplevet følelsen af at blive forladt af vores nære allierede gennem 80 år, USA. Vi har mærket et tomrum, men også et nordisk potentiale i form af en åndelig strømning, som er understøttet af en politisk infrastruktur i form af Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

- Desuden har krigen i Ukraine udløst, ikke blot enorme lidelser for ukrainerne, men også en konkret trussel mod os, som har bragt os tættere sammen i Norden. Det er ikke bare en følelse, men også konkret forsvarssamarbejde og samarbejde på andre planer. Vi bringes tættere sammen igen. Det er denne arv, som jeg gerne vil forny og forstærke, fordi vi har brug for hinanden i Norden.

Politiken har nærmest ført kampagne mod Norge for ikke at bidrage tilstrækkeligt til forsvaret af Ukraine. Er det særlig nordisk?

- Ja, det er det netop. Vi blander os som brødre og søstre i hinandens anliggender, vi prikker til hinanden, vi retter på hinanden og interesserer os for hinanden. Brandes talte om 'modsigelyst', om det frigjorte individ, som stillede magten til ansvar. Det har vi altid gjort på Politiken og i Norden i det hele taget. Og derfor engagerede jeg mig også så meget i Norges forhold til Ukraine.

Hvordan vil du beskrive resultatet af dette engagement?

- Den norske statsminister Jonas Gahr Støre lod forstå, at han havde læst Politiken, da han begrundede den markant øgede støtte til Ukraine, som Norge nu har besluttet sig til. Det siger jo alt om, at der findes en nordisk offentlighed, og den går begge veje. Da den norsk-danske ukainedebat var på sit højeste, var der flere dage næsten flere norske end danske læserbreve i Politiken.

Men er det ikke et kunstigt samarbejde i Norden, hvis det hviler på, at vi rykker sammen, fordi der er en ekstern trussel?

- Det er klart, at våbenkøb skal følges af en kulturel oprustning, så vi ikke glemmer, hvad det er, vi forsvare. Vores rigtige venner findes i Norden og med truslerne fra flere sider, er der vel tale om, at vi genfinder arven fra det moderne gennembrud.

Hvad mener du med det?

- Vi vil gerne spejle os i hinanden i Norden. Vi vil vide, hvordan vi udlægges og opfattes hos naboerne, og vi ved, at vi har meget at lære af hinanden. Vi har jo samme sprogstamme, samme åndsbevægelse og samme velfærdsmodel, og derfor er både ligheder og forskelle mellem landene interessante for os. Vi mærker på Politiken, at læserne var meget interesserede i vores engagement i Norge-Ukraine og mange nordmænd gav sig til kende i bladets spalter. Så jo, der er en arv, som viser sig tydeligt i disse tider, en arv som vi vil bruge på at styrke den nordiske offentlighed.

Nu er det ledelsen af Politiken, der giver debatstoffet en nordisk betoning og inviterer til stor nordisk konference. Men findes der også en nordisk journalistik?

- Der findes en journalistisk metode udviklet i Norden, som baserer sig på de klassiske kriterier om for eksempel væsentlighed, relevans og om tilstræbt objektivitet, om partshøring og hele idéen om, at medier så vidt muligt skal være selvregulerende. Sideløbende med disse grundtræk i nordisk journalistik udvikledes også i sin tid den unikke nordiske model med abonnement. I de fleste andre lande er løssalg fuldstændig dominerende, men i Norden skabte vi en mediemodel med varige relationer til vores læsere i kraft af abonnement.

Så jo, der findes ovenikøbet en nordisk forretningsmodel for medier. Derfor er det vel ikke så underligt, at vi tror på, at der er potentiale i en langt større nordisk offentlighed?

Politiken har i øvrigt, sammen med en række andre nordiske medier, stiftet organisationen Nord 55°, som med årlige konferencer vil løfte nordiske spørgsmål og interesser ud i en større offentlighed.

eø

Nordiske bringer på de følgende sider uddrag fra kommentarer, som Christian Jensen har skrevet i Politiken om Norden i de seneste måneder.

Chefredaktøren:

Vi har genfundet vores nordiske venner

Midt i denne tid er det faktisk ét af ganske få lyspunkter, at vi i Norden har genfundet vores rigtige venner – her statsministrene fra Norge, Sverige og Finland til middag i uformelle former hjemme hos Mette Frederiksen, skriver Christian Jensen.

Foto: Statsministeriet.

Politikens chefredaktør siden 2016, Christian Jensen, har i alle årene haft en stigende interesse for Norden, som på det seneste har udmøntet sig i anprisninger af værdien af nordiske relationer.

Christian Jensens interesse for Norden er øget i takt med stigende uro og uklarhed om den internationale verdensorden, som har åbenbaret vores rigtige, genfundne venner, som han siger i interviewet på side 24.

Nordiske har, efter aftale med Christian Jensen, plukket lidt fra to af hans markante klummer med stærk nordisk betoning, som blev bragt i Politiken tidligere på foråret.

I den første fortæller han om et læsermøde med Mette Frederiksen, hvor han selv var ordstyrer:

”Det er ikke tilfældigt, at Sveriges, Norges og Danmarks statsministre og den finske og islandske præsident i øjeblikket er flittige med at

lade sig fotografere sammen. Der var aftensmaden i uformelle former og højhalsede sweatre hjemme i privaten hos Mette Frederiksen.

Og i denne uge var der også billederne fra den nordiske togkupé, hvor statsministrene fra Norge og Danmark slog følge med Sveriges statsminister, Ulf Kristersson, og Islands statsminister, Kristrún Mjöll Frostadóttir. Alle var de på deres fælles vej til mindehøjtideligheden i Kyiv. Det lignede nærmest et foto af en familie på ferie med fællesbillet og fællesslik på bordet.

Alt sammen symboliserer disse fotografier én ting: ubrydeligt nordisk fællesskab og venskab i en truende tid – både på det personlige og på det politiske plan.

Midt i netop denne tid er det faktisk ét af ganske få lyspunkter, at vi i Norden har genfundet vores rigtige venner

Dybden af den nordiske alliance, der er ved at blive skabt, udmålte Mette Frederiksen i en samtale, jeg havde med hende sammen med Politikens læsere onsdag aften i denne uge. Altså dagen efter mødet i Oslo, hvor hun havde taget hænderne for ansigtet, og to dage efter rejsen til Kyiv.

»Jeg må sige at min tilgang til Norden har forandret sig radikalt, altså ikke som i Radikale Venstre, men radikalt som i meget voldsomt på meget, meget kort tid, og jeg havde aldrig troet, at jeg skulle stå her i Politikens Hus en onsdag i februar og sige, at jeg tror på et meget, meget tæt nordisk forsvarssamarbejde a la en form for forsvarsunion«, sagde Mette Frederiksen.

»Er der måske ligefrem et fælles nordisk forsvar på vej«, spurgte jeg.

»Nej, jeg vil ikke sige et fælles nordisk forsvar, ligesom jeg heller ikke mener, der kommer et fælles europæisk forsvar. Altså det at have et forsvar er en meget, meget identitetsbærende del af at være en nation og et folk. Vores soldater har Dannebrog på skuldrene, men vi bliver nødt til at integrere i dybden operationelt, produktionsmæssigt

Nordiske statsministre på vej til mindehøjtidelighed i Kyiv. Det ligner en familie på ferie med fællesbillet og fællesslik på bordet. Det symboliserer én ting: ubrydeligt nordisk fællesskab og venskab i en truende tid – både på det personlige og på det politiske plan, skriver Christian Jensen. Foto: NTB.

og taktisk. Det kan man godt gøre uden at have ét forsvar, så jeg forventer mig meget af det nordiske samarbejde, og jeg tror også, at Norden vil komme til at stå som, kan man sige, et billede på, hvordan man også kan lede«.

Efter årtier, hvor al sikkerhedspolitisk opmærksomhed fra Danmark og resten af Norden har rettet sig mod USA. Efter årtier, hvor al vores politiske opmærksomhed har rettet sig mod Europa og EU. Efter alle disse år har de nordiske lande nu ladet sig kalde hjem til dem, vi altid vil stå tættest på: både folkeligt, kulturelt, politisk og militært.

Selv om den nordiske historie trækker et langt spor af krig, hævn, dolkestødslegender og brudte alliancer, er vi i dag forbundet ved vores egen og hinandens skæbne i en geopolitisk virkelighed med truslen fra Rusland og svigtet fra USA. Og det er netop dette skæbnefællesskab, Mette Frederiksen og hendes skandinaviske kolleger nu vil rejse som det, der kan ende med at blive en pannordisk forsvars- og sikkerhedsalliance.

Anledningen er både ulykkelig og faretruende. Men midt i en tid, hvor Putins Rusland angriber vores infrastruktur med sabotageaktioner og skyggeskibe. Midt i en tid, hvor Donald Trump river den transatlantiske alliance fra hinanden. Midt i netop denne tid er det faktisk ét af ganske få lyspunkter, at vi i Norden har genfundet vores rigtige venner.’

”

I den anden klumme taler Christian Jensen om, at vi skal genfortolke og genopfriske den nordiske ånd:

”

’Når vi i dag kan tale om noget, der er særligt nordisk, er det ikke mindst båret frem i vores bevidsthed af kunstnerne. Uanset hvor herligt forskellige vi er som lande, er vi sjæleligt og kulturelt forenet i en speciel klang, som udspringer af oplevelsen af naturen og lyset, de dramatiske årstids-skift, de kolde eller våde vintre, hvor vi isolerer os i mørket, hvor alt er farveløst, i modsætning til de lange lyse somre, hvor alt eksploderer i farver og forening.

Alt sammen har det været med til at skabe en fællesnordisk sanselighed i kultur, musik, litteratur, kunst og teater.

Og oven på disse kulturelle fællestræk byggede vi i det forrige århundrede hver sin udgave af den nordiske velfærdsmodel, som litteraturen og kunsten på den anden side altid skal være en kritisk replik til.

Det er netop dette remtræk mellem kunsten og samfundet, der skaber en helt særlig forandringskraft i Norden.’

”

Nordiske regeringer i konflikt med Nordisk Råd om transportsamarbejde

Uoverensstemmelser mellem de nordiske parlamenter og de nordiske regeringer plejer at blive løst uden større opmærksomhed. Men nu eskalerer en konflikt om oprettelse af et nordisk ministerråd for transport, som Nordisk Råd enstemmigt har ønsket i hele syv år. Det finske formandskab for Nordisk Ministerråd har slettet punktet af sit regeringsprogram, hvilket Nordisk Råd kalder for 'respektløst' og taler om 'at holde borgerne for nar'.

Politikerne i Nordisk Råds udvalg for vækst og udvikling så frem til den 1. april. Syv års arbejde med at skabe et nordisk ministerråd for transport skal bære frugt. Alle partigrupper i Nordisk Råd står bag forslaget og optimismen er desto større, fordi den nye finske regering udtrykkeligt nævner, at 'etablering af et ministerråd for transport i Nordisk Råd fremmes'. Nu mangler politikerne blot en handlingsplan for oprettelse af det nye ministerråd, som det finske formandskab for Nordisk Ministerråd vil oprette for at 'koordinere de nordiske transportsystemer og gøre grænsetrafikken mere smidig'.

Stedet er Helsingfors og rammen Nordisk Råds temasessions møde i udvalget for vækst og udvikling. Den finske samarbejdsminister, Anders Adlercreutz, går på talerstolen og meddeler, at tanken om et ministerråd for transport er taget af programmet!

Hvad?? Politikerne er målløse og vrede, og vil ikke finde sig i at det finske formandskab lader hånt om en enstemmig opfordring fra Nordisk Råd og tilmed en forsikring fra den finske regering.

Få dage senere publicerer norden.org da også en helt usædvanlig skarp kritik fra parlamentarerne i udvalget og dets formand, som kalder den finske minister for respektløs.

Kjell-Arne Ottosson, medlem af Nordisk Råds svenske delegation siden sit valg til Rigsdagen i 2018. For to år siden blev han formand for rådets udvalg for udvikling og vækst. Han er bannerfører for et mere sammenhængende nordisk transport- og infrastrukturensamarbejde. Her er Ottosson (th.) på Folkemødet på Bornholm sammen med generalsekretær for Nordisk Ministerråd, Karen Ellemann, og den danske samarbejdsminister Morten Dahlin fra Venstre. Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org.

Anders Adlercreutz, formand for regeringspartiet Svensk Folkeparti i Finland, undervisningsminister og minister for nordisk samarbejde. Han er ikke populær i Nordisk Råd, fordi han nægter at oplyse, hvad der har fået hans regering til at slette ønsket om et nordisk transportministerråd fra regeringsprogrammet. Nu har han dog givet Nordiske et svar. Se næste side. Foto: Eythor Arnason.

- Vi troede, at ministeren ville stå ved den finske regerings udtalelse, dog meddelte ministeren, at det ikke længere gælder. Men det var og er et enigt Nordisk Råd, der har truffet beslutningen om, at man ønsker oprettet et Ministerråd for Infrastruktur, siger Kjell-Arne Ottosson, formand for udvalget, i udtalelsen, der blev publiceret på det officielle, fælles website for både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Han tilføjede:

- Jeg kan ikke se, at vi som råd vil give efter, når opbakningen er så tydelig - også fra mange aktører inden for infrastruktur i hele Norden, siger Ottosson, der er medlem af Midtergruppen i Nordisk Råd for Kristdemokraterne i den svenske rigsdag.

Holder borgerne for nar

Da Finland indarbejdede et ministerråd for transport i sit regeringsprogram, troede alle, at nu var vejen endelig banet for nedsættelse af ministerrådet og at en hidtil lunken svensk holdning var forsvundet. Lige indtil Adlercreutz lod bomben springe.

Helt tilbage i maj 2022 var Kjell-Arne Ottosson ved at tabe tålmodigheden med Nordisk Ministerråd, da han til det danske Transportmagasinet sagde:

- Det er fristende at sige, at de nordiske regeringer holder borgere og virksomhederne for nar, når de siger, at de vil samarbejde, men stadig ikke har formået at etablere et ministerråd på et så vigtigt

område. Vi har heller ikke noget svar på, *hvorfor* de ikke vil samarbejde om transportområdet.

I dag, tre år senere, er Ottosson blevet formand for udvalget for vækst og udvikling og hans utålmodighed er ikke blevet mindre.

- Hvis statsministrene mener deres vision alvorligt, skal de i gang med at handle, ellers bliver det bare varm luft og ikke mere. Vores samarbejdsministre har nu fået et stærkere mandat, hvilket er godt, men alle ministre skal arbejde med sagerne, hvis vi skal komme videre, siger han i den udtalelse, som er publiceret på det fælles website for Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Nordiske har talt med Ottosson, som uddyber udtalelsen ved at nævne, at det har en del at gøre med transparens.

- Med et formelt ministerråd får vi gennemsigtighed og indsigt i, hvad der sker. I dag, når der er uformelle møder, får vi kun at vide, hvad ministre selv vil sige.

- Der findes 20 mio. svenske kr. til infrastrukturspørgsmål inden for ministerrådet, men disse midler håndteres af andre ministre end de nordiske transportministre, som kun har uformelle møder.

- Vi aner ikke, hvad der ligger bag den finske afvisning. Er det den finske regering, der rent faktisk har ændret mening, eller er det en påvirkning fra ministerrådet? Generalsekretær Karen Ellemann sad med på podiet under hele mødet med ministeren, men hun hverken fik eller bad om ordet. Jeg

Kjell-Arne Ottosson debatterer 'En ny nordisk tidsalder' på Folkemødet på Bornholm – sammen med Foreningen Nordens formand, Lars Barfoed. Foto: Charlotte de la Fuente, norden.org.

tolker det, som om hun sad som en slags vagthund. Men det er bare mine tanker.

Ottosson og flere andre politikere fra Nordisk Råd peger på, at Nordisk Ministerråd selv har bestilt den såkaldte Lindberg-rapport om transport og infrastruktur i Norden. En rapport som forelå i februar 2024, baseret på 80 dybdegående interviews med myndigheder, ministre, virksomheder, forskere og mange andre. Opgaven var at analysere, hvad der skal til for at udvide samarbejdet på transport- og infrastrukturområdet.

På politisk plan konkluderer rapporten, at der allerede er et tæt samarbejde mellem nordiske myndigheder på området, og at det vigtigste er, at dette samarbejde styrkes. Rapporten anbefaler, at Nordisk Ministerråd sikrer, at der afholdes et årligt møde mellem de nationale regulerende myndigheder, og at de enkelte landes transportplaner sammenstilles, ikke sammenlægges, til en nordisk plan. Men planen anbefaler ikke direkte et transportministerråd:

'Der findes allerede et stort samarbejde mellem forvaltningerne, og vi mener, at den mest frugtbare og effektive måde er at styrke dette samarbejde. Hvis Nordisk Råd ikke kan støtte denne form for effektivt samarbejde, kan et transportministerråd være en alternativ løsning'.

Med denne rapport i hånden forsøgte ikke bare Ottosson, men også Victoria Tiblom fra Sverigedemokraterne, at få Adlercreutz på banen. Det skete i selve plenum på sessionen med spørgsmålet: Hvordan vil I følge op på rapporten?

Det eneste svar fra Adlercreutz var, at det spørgsmål havde han fået mange gange, og at det nuværende samarbejde er tilstrækkeligt.

Ministeren taler - til Nordiske

- Når et ministerråd for transport ikke længere findes på den finske regerings dagsorden, skyldes det, at de nordiske regeringer ikke efterspørger det.

Sådan lyder det fra den finske samarbejdsminister, Anders Adlercreutz, i et opkald til Nordiske - efter deadline.

Hvorfor er I kommet til en ny erkendelse?

- Vi, og de øvrige nordiske regeringer, er godt tilfredse med det uformelle samarbejde mellem transportministrene. Vi kan ikke se, at et formelt ministerråd vil bringe den merværdi, som berettiger et ministerråd.

Er regeringerne enige om det?

- Ingen skubber på, ingen efterspørger det. Derfor er svaret ja. Vi oplever andre store nordiske dagsordener, som trænger sig på, og i den sammenhæng vejer transport ikke tungest, siger Anders Adlercreutz.

Vi deler ikke kun problemer i Norden – også løsninger

Justitsminister Peter Hummelgaard er voldsomt begejstret for værdien af nordisk samarbejde efter to år på posten. Gode resultater med bekæmpelse af bandekriminalitet på tværs af grænserne får ham til at øge samarbejdet om samfundssikkerhed i Norden.

Penge er ikke alt. Heller ikke i nordisk politisk samarbejde, hvor de nordiske justitsministre har det mindste budget blandt de 12 ministerråd, men alligevel har det tætteste og måske også mest effektive samarbejde, som netop er lagt frem i samarbejdsprogrammet 2025-2030.

MR-JUST (Justitsministrenes Ministerråd) har ry for livlige debatter og for at ministre tropper op selv – og ikke sender stedfortrædere i form af statssekretærer eller topembedsmænd.

Nordiske ser i de kommende udgaver nærmere på nogle af de ministerråd, der udgør grundstammen i Nordisk Ministerråd. Vi ser både på det politiske niveau og på de embedsmandskomitéer, der findes rundt om ministerrådene. I denne udgave gælder det MR-JUST og EK-JUST, som er den komité af centrale embedsmænd fra de nordiske lande, som betjener ministre og har vide beføjelser mellem de årlige ministertermøder.

Varm fortaler

De sidste to år har Peter Hummelgaard (A) været dansk justitsminister, og i ham har det nordiske samarbejde fået endnu en varm fortaler, idet han selv har været med til at konstruere et effektivt værktøj.

- Der er mange eksempler på, at nordisk samarbejde er virksomt og nytterigt, men for mig som minister blev samarbejdet om organiseret kriminalitet lidt af et gennembrud med tæt myndigheds-samarbejde over grænserne.

Pressemødet på Krusenbergskaan ved Uppsala efter sidste års møde i MR-JUST var særligt velbesøgt, idet ministre kunne berette om drøftelser med topfolk fra de globale tech-giganter. Sveriges Gunnar Strömmer udlægger her teksten, flankeret af Hummelgaard og, delvis skjult, Islands Guðrún Hafsteinsdóttir. Foto: Nadine Sohler, Regeringskansliet.

- Vi stod jo sidste sommer med en række trusler på tværs af Øresund. Bølgen af unge svenskere, som blev rekrutteret af danske bander til drabsforsøg i Danmark, tog til. Allerede i sensommeren kunne den svenske justitsminister og jeg underskrive en fælles erklæring om bekæmpelse af bandekriminalitet, og det lykkedes at pågribe adskillige af disse børnesoldater. Dermed lagde vi et vigtigt spor ud.

Samtidig fortsatte vi samarbejdet blandt de nordiske justitsministre om organiseret kriminalitetsbekæmpelse på en række planer og i samarbejde med både private og offentlige aktører i Norden.

Deling af viden er vigtig

For Peter Hummelgaard fylder nordisk samarbejde både på det abstrakte og konkrete plan, hvor myndigheder arbejder tæt sammen. Han er især optaget af at dele løsninger – og ikke kun problemer.

- Vi træffer fælles beslutninger på de områder, hvor nordisk samarbejde skaber større udbytte, end hvad landene kan gøre hver for sig. Det er jo hele ideen med nordisk samarbejde, at det skal indeholde konkret nytteværdi. Den værdi er heller

ikke svær at finde og dokumentere, fordi vi i kraft af det nordiske politiske samarbejde er formidable til at dele viden og løsninger inden for sundhed, uddannelse og forskning, ja, i alle sektorer og på alle planer og niveauer.

- Vi er bl.a. enige om at forenkle proceduren om udlevering af kriminelle fra tredjelande og vi har lagt et massivt pres på tech-giganterne, hvis sociale medier jo bruges og misbruges – også af de kriminelle bander i Norden.

Hummelgaard hentyder til det møde i Uppsala i september sidste år, som han og ministerkollegerne afholdt med bl.a. Meta, Google, Snapchat og TikTok. Mødet blev beskrevet af Metas nordiske chef, Martin Ruby, i seneste udgave af Nordiske,

Når justitsministrene mødes, deltager op til 10 ledende embedsmænd fra ministerierne i hvert af de nordiske lande, og fra Nordisk Ministerråd deltager generalsekretær Karen Ellemann samt et par af hendes medarbejdere. Her er glimt fra det seneste møde, dog uden embedsmænd, på herregården Krusenbergs syd for Uppsala i september sidste år. Fra venstre Norges Emilie Enger Mehl, Islands Guðrún Hafsteinsdóttir, Peter Hummelgaard samt den svenske vært, Gunnar Strömmer. Foto: Magnus Liljegren, Regeringskansliet.

Den 18. juni er det 10 år siden, at den nu 42-årige Hummelgaard blev valgt til Folketinget. Inden da havde han en karriere som formand for DSU, Danmarks Socialdemokratiske Ungdom fra 2008 til 2012 samt konsulentjob i 3F og et kommunikationsfirma. I DSU fik han for første gang indtryk af værdien af nordisk samarbejde.

- Jeg fik jo masser af kontakter med unge fra de andre nordiske lande med samme grundsyn som mig. Vi mødtes i FNSU, Forbundet Nordens Socialdemokratiske Ungdom, og var ofte til møder på svenske Bommersvik og norske Utøya. Det har både personlig og politisk stor betydning for mig i dag, at mange af de unge fra dengang fortsat er aktive i politik – eller i erhvervslivet.

- Vi er jo rundede af en meget beslægtet kultur, identitet og sprogligt ståsted med forbundne samfundsmodeller, som næres af hinanden. Netop på den baggrund er det ikke så underligt, at der let opstår tætte forbindelser og venskaber mellem mennesker i Norden.

Mindre ulighed

For en socialdemokrat står mindskelse af ulighed i samfundet højt på dagsordenen – ikke mindst hos Hummelgaard, som selv er rundet af beskedne kår, som han har beskrevet i bogen 'Der er noget, vi skal tale om'.

- Velstand og fremskridt skal komme os alle til gavn. Det er også det, vores nordiske velfærdssamfund er lykkedes med, og som mange andre lande spejler sig i. Selv i usikre tider formår vi i Norden at bevare høj tillid, tryghed, stabilitet og en sund jordbundethed.

- Tag bare fotografiet fra Mette Frederikssens hjem, hvor hun drøfter voldsomme geopolitiske forandringer med sine nordiske kolleger over en øl – i afslappet stemning og påklædning. Det er tegn på styrke i vores nordiske samfundsmodeller og tegn på, at vi står og hænger sammen med ubrydelige bånd, siger Hummelgaard. eø

hvor han sagde, at Meta har strakt sig langt. Senere har der været nyt møde og præsentation af handleplan, men Hummelgaard er ikke imponeret.

Større ansvar, tak!

- Techgiganterne må påtage sig et større ansvar, og selvom de siger, at de har strakt sig langt, så er det ikke langt nok, lyder det fra ministeren, som peger på, at nordisk samarbejde på det seneste er blevet vigtigere end nogensinde.

- Betydningen øges markant i lyset af den geopolitiske situation med usikkerhed om de internationale spilleregler og retstilstande. Samtidig har samarbejdet jo fået en ny og stærk dimension efter Finlands og Sveriges optagelse i Nato.

Hvordan arbejder nordiske ministre sammen?

Det nordiske samarbejde skal styrkes. Derfor har regeringerne nedsat 12 nordiske ministerråd, som bistås af et sekretariat i København. Vi ser på justitsministrenes samarbejde i MR-JUST og især på embedsmandskomiteén EK-JUST, som lige nu forbereder ministrenes møde i næste måned.

På Udenrigsministeriets hjemmeside omtales det nordiske samarbejde som 'et af verdens mest omfattende og dybtgående regionale samarbejder, som omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland. Historisk er det nordiske samarbejde startet som et mellemfolkeligt samarbejde på græsrodsniveau, hvor bl.a. foreningen Norden har skabt et fundament for samarbejde og samhørighed i Norden'.

Hvordan foregår samarbejdet rent praktisk?

De nordiske justitsministre mødes normalt kun én gang om året, men året rundt arbejder en embedsmandskomiteé med at omsætte ministrenes beslutninger til handlinger.

Embedsmændene har til daglig centrale roller i deres nationale ministerier, men bruger en stor del af deres tid på nordisk samarbejde, hvor de i praksis er ministrenes stedfortrædere.

Komiteéernes sekretariater findes ikke i ministerierne, men assisteres af fire-fem embedsmænd fra justitssektoren hos Nordisk Ministerråd.

I denne artikel ser vi på, hvordan embedsmændene arbejder og samarbejder på det retlige samarbejde i EK-JUST, embedsmandskomiteén for justitsområdet.

Samarbejdet udvides

De seneste år har de nordiske regeringer fundet tættere sammen om at bekæmpe og forebygge grænseoverskridende kriminalitet, der udnytter den stærke integration og åbenhed, der findes i de nordiske lande.

Den danske justitsminister, Peter Hummelgaard (A), har i sine to år som minister, været en drivende kraft i udbygningen af samarbejdet sammen med sin svenske kollega, Gunnar Strömmer. Interview med Hummelgaard side 31.

Fuldt hus: De fem nordiske lande samt Færøerne, Grønland og Åland møder frem med ministre og statssekretærer i MR-JUST. Som altid ledsaget af deres fælles øverste embedsmand, Karen Ellemann, generalsekretær i Nordisk Ministerråd. Foto: Magnus Liljegren, Regeringskansliet.

Det almene formål med det retlige samarbejde er at sikre fælles principper i den nordiske lovgivning, principper, som hviler på det nordiske værdifællesskab.

Aktuelt handler det meget om samfundssikkerhed og, som nævnt ovenfor, forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet med særligt lys på terror over grænserne. Desuden holder man øje med, at forskellig lovgivning ikke forårsager problemer med at krydse de nordiske grænser.

Endelig samarbejder de nordiske lande i arbejdsgrupper om menneskehandel, cyberkriminalitet, strafferet og familieret. Arbejdsgrupperne hører ind under EK-JUST, og har til formål at fremme og koordinere de enkelte landes indsats på de respektive områder.

I øvrigt har justitsministrene bestemt, at de vil samarbejde om at modvirke, hvad de kalder for 'utilbørlig påvirkning af myndigheder og offentlige beslutningstagere'. Hvordan samarbejdet udmøntes, vides endnu ikke, men det indledes formentlig med et forskningsprojekt.

Travlhed før ministermødet

De sidste tre måneder op til det årlige møde i MR-JUST har EK-JUST og sekretariatet særlig travlt. I år mødes MR-JUST i juni i Finland og et af emnerne bliver bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Flere rapporter fra bl.a. Sverige og Danmark peger på, at problemet vokser og at det i høj grad skal findes i bander af familiemedlemmer.

Nordisk Ministerråd består af en central administrativ enhed i København, som ganske vist har en selvstændig stab på cirka 120 medarbejdere, men hvis væsentligste opgave er at yde de 12 ministerråd sekretariatsbistand, mens ministerrådene fagpolitisk betjenes af ministeriernes egne embedsfolk.

Det operationelle ansvar

Nordisk Ministerråds sekretariat har således det daglige operative ansvar – for 'driften' – af det nordiske regeringssamarbejde.

Ministerrådene er:

- Samarbejdsministrene (MR-SAM)
- Nordisk Ministerråd for Økonomi- og Finanspolitik (MR-FINANS)
- Nordisk Ministerråd for Arbejdsliv (MR-A)
- Nordisk Ministerråd for Bæredygtig Vækst (MR-VÆKST).
- Nordisk Ministerråd for Fiskeri og Havbrug, Jordbrug, Levnedsmidler og Skovbrug (MR-FJLS)

- Nordisk Ministerråd for Ligestilling og LGBTI (MR-JÄM)
- Nordisk Ministerråd for Kultur (MR-K)
- Nordisk Ministerråd for Justitsspørgsmål (MR-JUST)
- Nordisk Ministerråd for Miljø og Klima (MR-MK)
- Nordisk Ministerråd for Social- og Helsepolitik (MR-S)
- Nordisk Ministerråd for Uddannelse og Forskning (MR-U)
- Nordisk Ministerråd for Digitalisering (MR-DIGITAL)

Nordisk Ministerråds sekretariat har også andre opgaver

Medarbejderne i Nordisk Ministerråds sekretariat arbejder ikke alene med at betjene disse ministerråd. En stor del af det nordiske samarbejde foregår via institutioner, som er placeret i de forskellige nordiske lande.

Det nordiske samarbejde finansierer 12 institutioner og har omkring 20 samarbejdsorganer, hvis øverste leder er ministerrådets generalsekretær (Karen Ellemann), og de er således ikke underlagt direkte politisk ledelse.

De nordiske institutioner er:

- Nordens Hus i Reykjavik (NOREY)
- Nordens Hus på Færøerne (NLH)
- Nordens Institut i Grønland (NAPA)
- Nordens Institut på Åland (NIPÅ)
- Nordisk Kulturkontakt (NKK) (Helsingfors)
- Nordregio (Stockholm)
- Nordisk Institution for Videreuddannelse inden for Arbejds miljøområdet (NIVA) (Helsingfors)
- NordForsk (Oslo)
- Nordic Innovation (Oslo)
- Nordisk Energiforskning (NEF) (Oslo)
- Nordens Velfærdscenter (NVC) (Stockholm og Helsingfors)
- Nordisk Genressourcecenter (NordGen) (Alnarp, Ås, Svalbard)

Ud over institutionerne findes der en række samarbejdsorganer, som har en mere løs tilknytning til Nordisk Ministerråd. Eksempler på samarbejdsorganer: Miljømærket Svanen · Nordisk Film & TV Fond · Nordisk Kulturfond (NKF) · Nordisk Miljøfinansieringsselskab · Nordisk Atlantsamarbejde (NORA)

eø

150-års jubileum for verdens sterkeste rettssamfunn

Visste du at Nordens rettstradisjoner er skapt ved hjelp av fellesnordiske juristmøter? Gjennom erfaringsutveksling og dialog har nordiske jurister bidratt til verdens sterkeste rettssamfunn i 150 år. Les videre og få et innblikk i hvordan de nordiske rettssamfunnene har utviklet seg sammen.

Av: Ingeborg Fogt Bergby, lagdommer i Agder lagmannsrett

Reportagen fra juristmødet har været bragt i magasinet Norden, som udgives af Foreningen Norden, Norge.

De fem nordiske landene ligger i toppen på målinger over frie demokratier, sterke rettsstater og korrupsjonsfrie samfunn. Faglig dialog, erfaring og kompetanseutveksling på tvers av grensene har

gjort denne utviklingen mulig i Norden. For 150 år siden forente nemlig nordiske jurister seg i et enestående samarbeid for å sikre en rettsutvikling som svarte til tidens utfordringer. I august i år feiret Nordisk juristmøte 150 år, utsatt i to år grunnet korona-epidemien

Initiativet til å etablere nordisk juristmøte var basert på ideen om faglig kontakt og diskusjon mellom nordiske dommere, rettsforskere, forvaltningsjurister, advokater og påtalejurister.

I starten var det deltakere fra Sverige, Danmark og Norge. Finland og Island – som selvstendige stater fra 1917 og 1918 – sluttet seg til juristmøtet i 1919.

Den første tanken i 1872 var å skape en felles nordisk lovbook, men denne ble aldri realisert. Arbeidet resulterte i stedet i konkret lovgivning, blant annet avtaleloven og kjøpsloven, som bygget på felles verdier, ønsket om et velfungerende samarbeid i Norden og at borgerne som flytter rundt mellom landene møtes av ensartede regler. Dette er et arbeide som også prioriteres høyt av Foreningen Norden.

Fra koranbrenning til utdanning og familierett

De nordiske juristmøtene dekker i dag et vidt spekter av juridiske temaer. Man skal diskutere – som det heter i vedtektene – «rätts- och lagstiftningsfrågor som äro av vikt för de nordiska rikena». Hovedtemaene for årets Nordiske juristmøte var krig og konflikt, utdanning og arbeidsforhold, familierett, domstolrelaterte temaer, allmenne emner, strafferett, formuerett, access to justice samt klima og bæredyktighet. Under avslutningsmøtet var det debatt med tema «Ytringsfrihet under pres», hvor særlig koranbrenningene i Danmark og Sverige og

Den offisielle åpningen av Nordisk juristmøte fant sted i det ærverdige Københavns Rådhus, hvor deltakerne fikk servert rådhusets egne fylte pannekaker – en luksusrett som normalt serveres ved feiring av store begivenheter som dansk OL-gull.

NJM43

NORDISK JURISTMØDE KØBENHAVN

21.-23. AUGUST 2024

Årets vinner av
Nordisk juristpris,
professor Ragnheiður
Bragadóttir.

gjeninnføringen av en blasfemibestemmelse i den danske straffeloven ble diskutert.

Hvert tredje år, med unntak av krig og korona

Det har som regel blitt avholdt møter hvert tredje år i de ulike nordiske hovedstedene med avbrudd fra 1902 til 1919 som følge av blant annet unionsoppløsningen mellom Norge og Sverige i 1905 og første verdenskrig. Også andre verdenskrig og Covid-19-pandemien ledet til avlyste møter. Det er nå lokalavdelingene av Nordisk juristmøte i de nordiske landene som har ansvar for arrangementet. Det enkelte nordiske lokalstyret er dermed arrangementsansvarlig hvert 15. år.

I 2022 var det 150 år siden det første juristmø-

tet ble avholdt i København. 150-årsjubileet skulle egentlig vært feiret da, men pandemien skapte uorden i møterekken, og det storslåtte jubileumsmøtet ble derfor lagt til København i 2024. Suksessoppskriften fra det første juristmøtet i 1872 er blitt fulgt i alle år: åpningsseremoni, faglige seksjonsmøter, avslutningsdebatt og sosialt program.

Nordisk lovsamarbeid i et mangfoldig Europa

Nordisk lovsamarbeid i et mer integrert og mangfoldig Europa var hovedtema på et av seksjonsmøtene i år. Hovedinnleder var ekspedisjonssjef Ketil Bøe Moen i det norske Justis- og beredskapsdepartementet, og medinnleder var lagstiftningsråd Heidi Kaila fra det finske statsrådets kansli.

Danelius viste til at nordisk lovsamarbeid var et

Nordisk juristpris

– Vi i Norden må fortsatt stå sammen, og prøve at sørge for, at vores fælles nordiske holdninger om humanitet, menneskerettigheder og ligestilling får større vægt i det internationale samfund.

Dette sa den islandske professoren Ragnheiður Bragadóttir i sin tale etter å ha blitt tildelt Nordisk juristpris. Hun brukte anledningen til å oppfordre myndighetene i Norden til økt samarbeid innen juridisk forskning og lovgivning.

Ragnheiður Bragadóttir fikk prisen på én million svenske kroner for sin forskning særskilt innenfor «seksualbrott, miljöbrott och andre brott mot barn och ungdomar».

– Det er især fornøjetligt at modtage en nordisk pris, fordi nordisk ret altid har haft en stor betydning for mig. Som ung jurist blev jeg tidligt klar over betydningen af nordisk samarbejde indenfor juraen, og jeg har altid haft tæt samarbejde med kolleger fra de nordiske lande, først i mit studium og siden i mit arbejde. Derfor har jeg først og fremmest anset mig som en nordisk jurist.

Bragadóttir poengterte at nordisk samarbeide også har avgjørende betydning i forbindelse med lovgivningsarbeidet. Hun pekte særlig på at hun for nesten tyve år siden fikk i oppgave av Islands justisminister å revidere straffelovens kapitler om seksualforbrytelser og at hun hadde stort gagn av å studere den nye lovgivingen og litteraturen på området i Sverige og Norge. Den svenske og norske lovgivningen ble dermed et viktig forbilde for de islandske straffelovsbestemmelsene.

passende tema å debattere samme dag som den svenske og danske justisministeren skulle møtes for å diskutere problematikken knyttet til den økende gjengkriminaliteten.

Moen fremhevet at det nordiske lovsamarbeidet har utviklet seg fra den fellesnordiske lovgivningen til et mer pragmatisk samarbeid med informasjons- og erfaringsutveksling mellom landene. Han påpekte at nordisk lovsamarbeid har en verdi i seg selv, og måten lover blir til i Norden, er blitt en eksportvare. Samarbeidet bidrar til at vi unngår grensehindre, og det gir et bedre beslutningsgrunnlag inn i de nasjonale beslutningene.

Helsingforsavtalen en viktig ramme for lovsamarbeidet

Helsingforsavtalen fra 1962 formaliserte samarbeidet. Samarbeidsavtalen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige fastslår i artikkel

1 at: «Avtalepartene skal søke å bevare og ytterligere utvikle samarbeidet mellom landene på det rettslige, kulturelle, sosiale og økonomiske område, og når det gjelder samferdsel og miljøvern».

I tillegg kommer samarbeid mellom de enkelte departementer, særlig via Nordisk ministerråd og også arbeidet til Nordisk råd. Moen viste til de nordiske statsministrenes felles visjon for det nordiske samarbeidet om å «bli verdens mest bæredyktige og integrerte region frem mot år 2030».

Et nyttig samarbeid ligger i MR-JUST – Ministerrådet for justisspørsmål, og EK-JUST – embetsmannskomiteen for justissaker, som har representanter fra hvert enkelt nordisk justisdepartement. Moen opplyste at representantene har ukentlig kontakt gjennom hele året for å utveksle erfaringer og diskutere løsninger. Temaene er blant annet nasjonal og EU-rettslig lovgivning på forslagsstadiet. Den siste tiden har samarbeidet om kriminalitetsbekjempelse blitt mye diskutert, både innenfor gjengkriminalitet og seksuallovbrudd.

Både Moen og Kaila poengterte at også EU og EØS-samarbeidet ledet til større likhet i Norden, selv om det er åpenbare utfordringer for samarbeidet at Norge og Island står utenfor EU. De nordiske landene samarbeider likevel godt også i arbeidet med EU-lovgivningen. Under utredningsfasen deltar alle de nordiske landene på lik linje. I beslutningsfasen blir Norge og Island «sendt på gangen», mens Sverige, Finland og Danmark naturlig nok deltar fullt ut. I gjennomføringsfasen stilles de nordiske landene igjen likt når direktivene skal gjennomføres i nasjonal rett.

Andre utviklingstrekk som ble diskutert under debatten, var den nye sikkerhetspolitiske situasjonen. At Sverige og Finland nå også er NATO-medlemmer, vil trolig føre til et økt regelsamarbeid på forsvarsområdet. Moen mente det er større potensial for å jobbe felles på disse frontene, for eksempel innen sivil beredskap, og at det fortsatt er et potensial for økt nordisk lovsamarbeid og bedre lover.

Nordisk Netværk for unge

Foreningen Norden har lanceret Nordisk Netværk, der skal engagere unge i det nordiske samarbejde og Norden. Formålet er at skabe et stærkere fællesskab blandt unge med interesse for Norden. 25 unge mødte op til det første møde i netværket.

- På trods af flere initiativer har det været en udfordring at tiltrække unge medlemmer til Foreningen Norden. Med Nordisk Netværk ønsker vi at give unge en uforpligtende indgang til Norden, hvor de kan dele erfaringer, opdage nye muligheder og få et stærkere netværk på tværs af de nordiske lande, siger Nahuel Halager, som er projektleder på Nordjobb Danmark, som administreres af Foreningen Norden.

Netværket vil gennem foreningen og de unge selv tilbyde:

- Nordiske events og aktiviteter
- Møder med kultur- og samfundsaktører
- Information om muligheder i Norden, herunder job, studier og ophold
- Deltagelse i rejser til andre nordiske lande eller nordisk relevante steder
- Et fællesskab, hvor de kan dele relevant materiale og erfaringer

Netværket blev født i februar, hvor 25 unge med erfaring og interesse i Norden mødtes på foreningens landskontor i København.

Her blev der bl.a. fortalt om unges politiske stemmer i Norden af Anders P. Hansen, fhv. præsident for Ungdommens Nordiske Råd og om Foreningen Norden i fortiden og nutiden af Nahuel Halager.

Danske Marie Nielsen (th) dannede varigt netværk med norske unge, da hun sidste sommer var Nordjobber på en campingplads i Geiranger i Norge. Hun blev meget begejstret for den nordiske ide, og er en af dem, som Nordisk Netværk gerne ser som deltager. Foto: Privat.

Karl Johan Knust fortalte om Foreningen Nordens ungdomsaktiviteter og medlemskabet hos dem og Jonas Roelsgaard, projektleder for Sjómaq og specialkonsulent for Norden og rigsfællesskabet hos DUF samt næstformand i Foreningen Norden, fortalte om unges økonomiske muligheder og DUFs arbejde i Norden.

Resultatet af dagens afsluttende workshop var en stærkt øget interesse i skabelsen af det nordiske ungenetværk, hvor unge kan dele information og aktiviteter for nordisk interesserede. Der var også et ønske om arrangementer i løbet af året, hvor unge fra netværket kan mødes og socialisere, og for rejser til andre nordiske lande.

Vejen til ragnarok?

Her er bidder fra Lars Barfoeds formandsberetning på Foreningen Nordens repræsentantskabsmøde i Svendborg den 10. maj. Vi bringer reportage med billeder i næste nummer.

Foreningen Nordens afdelinger skiftes til at lægge værtskab til repræsentantskabsmøderne. I år er det Svendborg, som endda indlagde aftenprogram før mødet bestående af stumfilmen Gunnar Hedes Saga, som akkompagneredes fra salen med nykomponeret musik skrevet og spillet af svenske Julia Dawall og Yohanna. Arrangementet fandt sted efter Nordiskes deadline, så man må nøjes med glimt fra Torvet i Svendborg med Wiggers Gård. Foto: Visitfyn

‘Den nye politiske ledelse i USA er i fuld gang med at ændre vores verdensorden med handelskrige, manglende respekt for folkeretten og en tilsyneladende vigende lyst til at forpligte sig i sikkerheds- og forsvarspolitiske alliancer i Vesten.

Den amerikanske præsidents trusler om at annektere Grønland er et eksempel på den fuldstændige mangel på respekt for folkeretten og internationale aftaler. Foreningen Norden ønsker et styrket rigsfællesskab, der hviler på gensidig respekt og forståelse.

Økonomisk er vi i Danmark og Norden en del af et Europa, der over en årrække har mistet konkurrenceevne til Kina, USA og en række nye vækstmarkeder. For slet ikke at tale om klimaudfordringen, hvor vi på verdensplan ikke rykker tilstrækkeligt hurtigt i retning af at begrænse CO2-udslippet. Dette samtidig med, at vi i EU skal blive langt mere selvforsynende med energi.

Hver for sig er disse udfordringer og trusler enorme. Og tilsammen ligner det næsten vejen til ragnarok. Som bekendt hører ragnarok til i den nordiske mytologi. Nærmere bestemt i Vølvens

spådom om et kaotisk kaos, hvor guder og jætter kæmper mod hinanden, og det fører til, at solens lys går ud, jorden synker ned i havet og verden går under. Det hører dog også til Vølvens spådom, at jorden genopstår på ny. Der er med andre ord, selv i ragnarok, et lys for enden af tunnelen.

Selvfølgelig er vi ikke magtesløse over for det, der sker i verden. Tværtimod!

Måske skal vi fokusere på de muligheder, der er i den kritiske fase, vi er inde i? Og måske skal vi stoppe med at afvente hvad, der bliver besluttet og sat i gang i Beijing, Moskva eller Washington? Måske skal vi i Europa, Norden og Danmark sætte en udvikling i gang, som resten af verden må reagere på?

Der er et kæmpe potentiale for de nordiske lande, hvis vi agerer sammen i stedet for hver for sig. Men det kræver, at vi endnu højere grad end hidtil tager skridt til at integrere vores region. I Foreningen Norden har vi længe arbejdet for en revision af Helsingforsaftalen, så der skabes hjemmel til at samarbejde i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd på langt flere områder.

Derfor var vi også glade for Nordisk Råds beslutning på mødet i Reykjavik i efteråret om at bede regeringerne foretage en udredning, der skal bane vejen for konkrete forslag til en udvidelse af feltet af samarbejdsområder.

Barfoed fremhævede også betydningen af venskabsbyrelationer:

‘Desværre er det gået ned ad bakke med omfanget af venskabsbysamarbejder siden den seneste kommunalreform. Det skal der rettes op på. Foreningen Norden har henvendt sig til Kommunernes Landsforening for at få sat sagen på dagsordenen i forbindelse med kommunalvalget til november. Og jeg vil gerne opfordre jer alle til lokalt at rejse sagen i de kommende måneder for at forpligte de, som bliver valgt til at tage initiativ til at etablere et nordisk venskabsbysamarbejde i de kommuner, hvor det ikke findes.’

Sommerjob i Norden:

Noget for dig - eller en, du kender?

Kan du se dig selv arbejde på en gård i Island, et hotel i Norge, en fiskefabrik i Grønland eller i en forlystelsespark i Finland? Eller kender du en ung, som skal have chancen?

Med Nordjobb kan du søge sæsonjob i alle nordiske lande, hvis du er statsborger i et nordisk eller EU-land, er mellem 18 og 30 år gammel og taler et skandinavisk sprog eller engelsk.

Nordjobb tilbyder sæsonjob inden for flere forskellige brancher. I tilgift et kultur- og fritidsprogram, hvor du møder andre unge - og hjælp til at finde bolig.

Du styrker dit netværk og får erhvervserfaring, som tæller.

Mere: nordjobb.org

Jeg er en Skandinav!

I løbet af sit lange liv rejste H.C. Andersen hele seks gange til Sverige i årene 1837-1865. Men kun én gang til Norge i 1871, hvilket dog ikke afholdt ham fra både at besynge og kritisere Norge mange år tidligere. Vi ser på hans nordiske poesi.

Både Norge og Sverige gjorde stort indtryk på H.C. Andersen (1805-1875) og kort efter turen til Norge skrev han dette hyldestdigt med titlen 'Norge'

Detalje af August Saabyes statue af H. C. Andersen i Kongens Have i København, opstillet i 1880, fem år efter Andersens død. Foto: Esben Ørberg.

Norge, du Sagaland! Din Skjønhed og Vælde
Fylder mig ganske!
Svulmende fosser, skovgroede Fjelde,
Sproget det danske!
Luften saa frisk, saa krydret af Birken,
Hjertet løfter sig her som i Kirken.
Borte fra Danmark er jeg dog hjemme,
Hører mit Modersmaal, Hjemlandets Stemme.

Kornet og Kløveren voxer om Løkkens
Græstoppes Grønhed;
Her høres Huldrens Sang, her høres Nøkkens
Svulme i Skjønhed.
Vilde de To give Lyd til mit Øre,
Deilige Fjeldsagn fik jeg at høre,
Sang som af Svaner fra Nordhavs-Vandet,
Norge, du Fremtidsland, Modersmaals-Landet!

Norge, din Skjønhed er velkendt syddude!
Under det hvalte
Fearnley og Dahl, Tidemann, Gude
Malte og talte,
Bull lod Du Tonernes Budstikke bringe,
Digtningens Svane høit løfter sin Vinge;
Hjertet er varmt her, Øinene milde —
Ja, her er Storhed, Skjønhed og Snille.

En af de mest berømte danske referencer til Skandinavien i 1800-tallet er dog Andersens digt, 'Jeg er en Skandinav', fra 1837. Det er det digt, han hentyder til, da han i sommeren 1839 skrev til sin velynder Henriette Collin om Norden.

'Jeg tænkte paa Sverrig, mine Venner der og min Erkjendelse; jeg følte smukt den nordiske Aand, hvorledes de tre Brødre-folk lidt efter lidt voxte sammen, og da faldt det mig ind, men vi tre have jo ingen Nationalsang, jeg vil give dem een og som

sagt, saa skete det; jeg troer at faaer den en rigtig Melodie, een, som »Kong Christian«, har det, da kan den gjerne blive skandinavisk, her er den. Lad Eduard læse den for sin Fader.'

Jeg er en Skandinav!

Vi er eet Folk, vi kaldes Skandinaver,
I trende Riger er vor Hjemstavn deelt;
Men mellem Nutids store Himmel-Gaver
Er den: vort Hjerte voxer til et Heelt!
Lad være glemt, hvis os en Uret skete;
Tidsaanden, som en luttret Margarethe,
Forener os, den trefold Kraft forlener,
Selv Sproget os forener.
Paa Fjeld, i Skov og ved det natblaa Hav,
Jeg jubler høit: jeg er en Skandinav!

Kom med paa Dovre-Fjeld, hvor Jøklen ligger,
Hør Fossens Torden, Sæterpigens Sang;
Den friske Sø- og Bjerg-Luft jeg inddrikker,
Jeg gaaer, hvor Nordens Guder gik engang;
Og hvis om Kraftens Mænd jeg hører heller,
Om Olaf, Hakon, Harald man fortæller;
Til Fjelds! til Fjelds! med stærke Klippeborge
Staaer du, mit gamle Norge,
I Glands af Nordlys, ved et stormfuldt Hav;
Jeg elsker dig! jeg er en Skandinav!

Kom paa den snelle Baad, lad Dampen virke,
See Floder, store Søer er vor Vei!
Seil over Bjerget, hvor de høie Birke
Udaande Duft! O, Sverrig elsker jeg!
Herfra lød Gustav Adolfs Navn paa Jorden,
Han var den sidste Ridder her i Norden.
Lidt Barkbrød, og den svenske Bonde synger,
Ham Nøisomhed forynger;
Han synger Sangene, ham Skjalden gav;
Og vi med ham: Jeg er en Skandinav!

Lad ei den skønne Enighed forsvinde,
Norsk, Svensk og Dansk hinanden række Haand;
De gamle Folkesange os forbinde,
I Melodien er et kraftigt Baand.
Af Enighedens Sæd kun godt man høster,
Vi skue kjækt mod Vester og mod Øster
I Fryd og Sorg! O, her er godt at være!
Her leve vore Kjære!
Fra Gran og Birk og Bøg, vidt over Hav,
Lyd Glædes Sang: jeg er en Skandinav!

H.C. Andersen foretog 29 lange udlandsrejser i årene 1830-1873. Rejserne varede tilsammen 10 år. Her er det hans værk 'I Sverrig', dedikeret 'Min kjære, moderlige Veninde Fru Signe Læssøe, sønligst H.C. Andersen'. Foto: Lars Bjørnsten.

I et brev til en anden ven, Frederik Læssøe, skriver Andersen samme sommer, at Norge nok skal komme efter den manglende sans for Norden:

'Vore nordiske riger ville nok i åndelig henseende snart smelte sammen. Den hårdeste hals bliver Norge; thi der er nok dannelsen mindst; men det kommer!'

Læs mere i: H.C. Andersen i Norge og Sverige - en undersøgelse af H.C. Andersens kulturelle og litterære betydninger i Norge og Sverige, SDU, 2022.

eø

NORDISKE STEMME

Et ugekursus for seniorer

Rude Strand Højskole ligger smukt på stranden mellem Aarhus og Odder med udsigt til Helgenæs, Tunø og Samsø

Rejser man rundt i Norden møder man ofte noget genkendeligt, som vi som danskere kan spejle os i. De nordiske lande er sammenvævet både historisk og i et nutidigt perspektiv. På rigtig mange måder minder vi meget om hinanden, men vi griber ind imellem tingene helt forskelligt an. Temaer vil være de nordiske relationer i fortid, nutid og fremtid, Nordens ændrede storpolitiske betydning samt nordisk kunst, litteratur og kultur.

Kursus i uge 47 • 6 dage • 17. - 22. november • pris kr. 5.650,-
Kursusledere: Eva Marie Bach og Aage Augustinus, tidligere forstandere Rude Strand Højskole

MANDAG DEN 17. NOVEMBER

Kl. 13-15 Ankomst og indkvartering og introduktion til kurset

Kl. 16.00 Rigsfællesskabet i vælten og Norden i fremgang

v/ Jonas Roelsgaard, spec.kons. i DUF, næstf. for. Norden

Kl. 19.30 Sangaften med nordisk udblik

v/ Hanne Odgaard, pianist og Aage Augustinus

TIRSDAG DEN 18. NOVEMBER

Kl. 10.00 Kerstin Ekman - En af Nordens store fortællere v/ Aage Augustinus

Kl. 14.00 Mulighed for fysisk aktivitet eller sang i "Den blå"

Kl. 15.30 Ved Ishavet v/ Lars Johansson, filminstruktør og forfatter

Kl. 19.30 Babettes Gæstebud - koncertfortælling v/ Stine Michel Trio

ONSDAG DEN 19. NOVEMBER

Kl. 10.00 Trygge venner i utrygge tider - Nordisk Råds arbejde i Norden og internationalt v/ Kristina Háfoss, dir. Nordisk Råd

Kl. 15.30 Klimaudfordringer i Norden - og muligheder

v/ Annette Villhelmsen, cand.pæd., tidl. minister, næstf. for. Norden

Kl. 19.30 "En vildfugl i dansk kunst" - om Emilie Demant-Hatt v/ Anette Jensen, cand.theol., tidl. leder Nordisk Informationskontor Flensborg

TORSdag DEN 20. NOVEMBER

Kl. 10.00 Det svenske eksperiment v/ Johan Varning Bendtsen

Kl. 13.00 Eftermiddagstur til Museum Jorn, Silkeborg

Kl. 19.30 Film: Sameblod (Sverige, 2016), Instrueret af Amanda Kernell

FREDAG DEN 21. NOVEMBER

Kl. 10.00 Kan danskerne lære noget af det islandske folk?

v/ K. Torben Rasmussen, cand.phil. i litt. hist., dir. Team Island

Kl. 14.00 Grønlands Historie - fra år 800 til 1800 v/ Claus Andreasen, rekt. emeritus, Grønlands Univ., fhv. museumsdir. Grønlands Nationalmuseum

Kl. 18.00 Afslutningsmiddag og festsaften

Kl. 20.00 "Den smalle issti" - teater med grønlandsk afsæt v/ Else Danielsen, skuespiller, bl.a. Tuukkaq Teatret, Grønlands Nationalteater

LØRDAG DEN 22. NOVEMBER

Kl. 08.45 Kort morgensamling - herefter afrejse

Kurset er arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden